

Efterlevandelivränta och begravningshjälp

Vägledning
2012:1 version 3

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Vägledningarna innehåller samlad information om vad som gäller inom ett verksamhetsområde. Vägledningarna tas fram av Pensionsmyndigheten.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av:

- författningsbestämmelser
- förarbeten
- praxis
- JO:s beslut.

Vägledningarna uppdateras löpande och publiceras på Pensionsmyndighetens webbplats, <http://www.pensionsmyndigheten.se/Vagledning.html>.

Innehåll

Vad ska vägledningen användas till?	iv
Hänvisningar.....	iv
Exempel.....	iv
Avgränsning.....	iv
Tidigare versioner.....	v
Ändringsförteckning.....	v
1. Inledning	1
1.1. Påminnelse om denna väglednings aktualitet	1
1.2. Lagändringar	1
1.2.1. Övergångsbestämmelser	1
1.3. Kort historik med nyckelårtal	2
1.4. Åldersgränser i pensionssystemet.....	2
1.5. Upphörd exporträtt av garantipension	3
2. Försäkringens omfattning och arbetsskadebegreppet.....	3
2.1. Försäkrad för efterlevandelivränta och begravningshjälp.....	3
2.1.1. Bedömning av försäkringstillhörighet	4
2.1.2. EU:s regler och bestämmelser	4
2.1.3. Efterlevandelivränta vid bosättning utomlands	4
2.2. Allmänna bestämmelser om arbetsskadeersättning m.m. vid dödsfall	4
2.2.1. Dödsfall orsakat av arbetsskada	5
2.2.2. Skadedag och visandedag	6
2.2.3. Tidpunkt för bedömning	7
2.3. Ersättningar till efterlevande vid arbetsskada	7
2.3.1. Efterlevande barn – barnlivränta	8
2.3.2. Efterlevande vuxen – omställningslivränta	8
2.3.3. Efterlevande kvinna – änkelivränta.....	8
2.3.4. Den avlidnes dödsbo – begravningshjälp.....	8
3. Hantering av ärenden.....	9
3.1. Administration av arbetsskadeförsäkringen	9
3.1.1. Skadeanmälan till Försäkringskassan.....	10
3.2. Efterlevandelivränta utan ansökan.....	10
3.3. Efterlevandelivränta efter ansökan	11
3.4. Ansökan om begravningshjälp	12
3.5. Om ansökan i vissa fall.....	12
3.5.1. Preskription	12
3.5.2. Om ansökan görs mer än en gång	13
3.5.3. Efterlevandelivränta vid arbetsskada utomlands	13
3.6. Anmälan i vissa fall.....	13
3.6.1. Barnlivränta – anmälan om studier efter fyllda 18 år	13
3.6.2. Anmälan om förlängd omställningslivränta	14

3.7.	Den efterlevandes uppgiftsskyldighet och Pensionsmyndighetens utredningsskyldighet	14
3.7.1.	Förvaltningslagens bestämmelser om handläggning	15
3.8.	Bedömning av om dödsfallet har inträffat till följd av en arbetskada	16
3.9.	Mer om rätten till efterlevandelivränta i vissa situationer	16
3.9.1.	Efterlevandelivränta efter en försvunnen person	16
3.9.2.	Efterlevande har berövat den avlidne livet	17
3.10.	Utbetalning av efterlevandelivränta och begravningshjälp	17
3.10.1.	Förmånstiden	18
3.10.2.	Avrundningsregler	18
3.10.3.	Utbetalning till minderårig eller efterlevande som har ställföreträdare	18
3.10.4.	Efterlevandelivränta minskar efterlevandelivränta	19
3.10.5.	Sammanträffande av förmåner vid retroaktiv utbetalning.....	19
4.	Barnlivränta	21
4.1.	Rätten till barnlivränta	21
4.1.1.	Förmånstiden	21
4.2.	Beräkning av barnlivränta	22
4.2.1.	Begränsningsregler för flera livräntor	23
4.2.2.	Omräkning vid ändrade förhållanden	23
4.3.	Barnlivränta vid arbetskada och/eller dödsfall före 2003	23
4.3.1.	Rätten till barnlivränta	24
4.3.2.	Beräkning av barnlivränta	24
5.	Omställningslivränta	26
5.1.	Rätten till allmän omställningslivränta.....	26
5.1.1.	Stadigvarande och oavbrutet sammanboende	27
5.1.2.	Sammanboende med barn	27
5.1.3.	Förmånstiden	28
5.1.4.	Omställningslivränta efter flera avlidna.....	29
5.2.	Rätten till förlängd omställningslivränta	29
5.2.1.	Förmånstiden	30
5.3.	Beräkning av omställningslivränta	31
5.3.1.	Begränsningsregler för flera livräntor	32
5.3.2.	Omräkning vid ändrade förhållanden	33
5.4.	Omställningslivränta vid arbetskada och/eller dödsfall före 2003	33
5.4.1.	Arbetskada före år 2003.....	33
5.4.2.	Dödsfall före år 2003.....	34
6.	Änkelivränta	35
6.1.	Rätten till änkelivränta	35
6.1.1.	Stadigvarande sammanboende och stadigvarande vistelse	36
6.1.2.	Livränta till med änka jämställd kvinna	36
6.1.3.	Livränta till frånskild kvinna	37

6.1.4.	Änkelivräntan upphör	37
6.2.	Änkelivräntans storlek	38
6.2.1.	Avtrappningsregel	38
6.2.2.	Avdrag för underhållsbidrag	38
7.	Begravningshjälp	40
7.1.	Rätten till begravningshjälp	40
7.2.	Beräkning av begravningshjälp	40
8.	Övriga livräntor till efterlevande	42
8.1.	Särskild efterlevandelivränta.....	42
8.1.1.	Rätten till särskild efterlevandelivränta	42
8.1.2.	Beräkning av särskild efterlevandelivränta.....	42
8.1.3.	Förmånstiden	43
9.	Ersättningsunderlag vid beräkning av efterlevandelivränta	44
9.1.	Ersättningsunderlaget grundas på den avlidnes årsinkomst ...	44
9.1.1.	Ersättningsunderlagets storlek kan begränsas	46
9.1.2.	Avrundningsregel	46
10.	Samordning	47
10.1.	Samordning med efterlevandepension	47
10.1.1.	Samordning med utländsk förmån	47
10.2.	Samordning av barnlivränta	48
10.2.1.	Samordning med barnpension.....	48
10.2.2.	Samordning efter samma avliden.....	48
10.2.3.	Samordning med efterlevandestöd.....	49
10.2.4.	Utländsk pension	49
10.2.5.	Ingen samordning om barnet endast har utländsk livränta....	49
10.2.6.	Vid arbetsskada och/eller dödsfall före 2003	50
10.3.	Samordning av omställningslivränta	50
10.3.1.	Samordning med omställningspension.....	50
10.3.2.	Samordning efter samma avliden.....	50
10.3.3.	Utländsk pension	50
10.3.4.	Samordning vid dödsfall före 2003	50
10.4.	Samordning mellan omställningslivränta och änkelivränta....	51
10.5.	Samordning av änkelivränta	52
10.5.1.	Vid rätt till flera livräntor enligt LAF	52
10.5.2.	Samordning med utländsk pension.....	52
10.5.3.	Samordning mellan änkelivränta och efterlevandepension från 65 år.....	52
10.5.4.	Samordning i december 2002 för de som då inte fyllt 65 år..	55
10.5.5.	Änka född 1937 eller tidigare som hade änkelivränta i december 2002	57
10.6.	Samordning av särskild efterlevandelivränta	58
11.	Årliga förändringar av efterlevandelivräntan	59
11.1.	Indexering med särskilt tal	60
11.1.1.	Beräkning av det särskilda talet.....	61

11.1.2. Hur indexeringen beräknas	62
11.1.3. Tak för indexering vid omräkning med det särskilda talet	63
11.2. Indexering i förhållande till prisbasbeloppet	63
11.2.1. Indexering (värdesäkring) av retroaktivt beviljad livränta.....	63
12. Bestämmelser om återbetalning, ändring, omprövning och överklagande	65
12.1. Återbetalning av felaktigt eller för mycket utbetald ersättning	65
12.1.1. Återbetalningsskyldighet när den enskilde har orsakat den felaktiga utbetalningen	65
12.1.2. Återbetalningsskyldighet när felutbetalningen inte är orsakad av den enskilde	66
12.1.3. Eftergift	66
12.1.4. Netto- eller bruttobelopp vid återbetalning	66
12.1.5. Avdrag på retroaktiv utbetalning	66
12.1.6. Anmälningsskyldighet före 2011	67
12.2. Omprövning, överklagande och ändring	67
12.2.1. Ny prövning.....	67
12.2.2. Omprövning på begäran av enskild	68
12.2.3. Överklagande av beslut.....	68

Förkortningar

AFL	Den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring
Bet.	Riksdagens betänkande
BrB	Brottsbalken
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EPL	Den upphävda lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn
EU	Europeiska unionen
FASP	Förordning (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd
FB	Föräldrabalken
FL	Förvaltningslagen (2017:900)
Förordning 1408/71	Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen
Förordning 574/72	Rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpning av förordningen (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen
Förordning 883/2004	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen
Förordning 987/2009	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen
JO	Justitieombudsmannen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
LAF	Den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring
LIP	Den upphävda lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension
OL	Den upphävda lagen om försäkring för olycksfall i arbetet
PBB	Prisbasbelopp
PFS	Pensionsmyndighetens författningssamling
PGB	Pensionsgrundande belopp
PGI	Pensionsgrundande inkomst

Prop.	Regeringens proposition
RegR	Regeringsrätten
RFFS	Riksförsäkringsverkets författningssamling
SFB	Socialförsäkringsbalken
SFBP	Lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken
SfU	Socialförsäkringsutskottet
SGA	Särskilt grundavdrag
SGI	Sjukpenninggrundande inkomst
SINK	Särskild inkomstskatt för utomlands bosatta
YFL	Lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring
ÄB	Ärvdabalken

Sammanfattning

Denna vägledning behandlar förmåner till efterlevande, efterlevandelivränta och begravningshjälp. Bestämmelser om de aktuella förmånerna finns i socialförsäkringsbalkens avdelning F – Förmåner till efterlevande.

Handläggningen av ärende om efterlevandelivränta sker i samverkan mellan Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan. Det är Pensionsmyndigheten som fattar beslut om ersättning till efterlevande enligt arbetsskadeförsäkringen. Innan Pensionsmyndigheten kan fatta beslut om ersättning ska myndigheten inhämta Försäkringskassans bedömning om orsak till dödsfallet och i förekommande fall uppgifter om beräkning av ersättningsunderlag.

Regelverket om ersättning till efterlevande enligt arbetsskadeförsäkringen har genomgått flertalet förändringar över tid. Vägledningen inleds därför med en kort historik.

Vägledningen beskriver inledningsvis allmänna bestämmelser om försäkringens omfattning, arbetsskadebegreppet och bedömning av försäkringstillhörighet. Därefter finns information om handläggning av ärende om efterlevandelivränta och begravningshjälp.

Efterlevande barn kan ha rätt till barnlivränta. Efterlevande vuxen kan ha rätt till ersättning i form av omställningslivränta eller änkelivränta. Den avlidnes dödsbo kan ha rätt till begravningshjälp. För respektive förmån finns kapitel i vägledningen som beskriver vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för rätt till förmån och hur densamma beräknas.

Vidare innehåller vägledningen kapitel om mer övergripande begrepp och områden som ersättningsunderlag vid beräkning av efterlevandelivränta, samordning och årliga omräkningar. Det finns även avsnitt om utbetalning och återbetalning av förmån samt ändring av beslut.

Detta är den tredje versionen av denna vägledning. Föregående version, version 2, publicerades i oktober 2012. Till vägledningen finns en separat ändringsförteckning. Tidigare versioner av vägledningen finns i Pensionsmyndighetens diarium.

Läsanvisning

Vad ska vägledningen användas till?

Denna vägledning ska vara ett hjälpmedel för Pensionsmyndighetens medarbetare vid handläggning av ärenden om efterlevandelivränta och begravningshjälp. Den kan också vara ett stöd vid utbildning av Pensionsmyndighetens personal och vid information till enskilda.

Vägledningen beskriver de bestämmelser i SFB och annan relevant lagstiftning som aktualiseras vid handläggning av ärenden. Den redogör också för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas samt relevant rättspraxis och rättsliga ställningstaganden.

I denna vägledning används flera olika uttryck för att benämna de personer som kan aktualiseras i ärende om efterlevandelivränta och begravningshjälp, bl.a. *den efterlevande*, *den enskilde*, *den försäkrade*, *den sökande*, *livräntetagaren* eller *änkan*. Vilket uttryck som används styrs av det sammanhang som begreppet förekommer i.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar, föreskrifter, förarbeten, rättsfall, och andra vägledningar. Hänvisningen finns antingen angiven i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Vägledningar och internt styrande dokument finns tillgängliga på Pensionsmyndighetens intranät (Orangeriet). Vägledningar finns även tillgängliga på Pensionsmyndighetens webbplats.

Exempel

Vägledningen innehåller exempel som syftar till att ytterligare belysa tillämpningen av en regel.

Avgränsning

Denna vägledning innehåller hänvisningar till andra vägledningar.

- 2010:2 *Allmän pension till personer födda 1938 eller senare – Att ta ut pension*
- 2010:4 *Efterlevandepension och efterlevandestöd*
- 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet*
- 2012:2 *Återkrav*
- 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*
- 2020:1 *Utbetalning av pension och pensionsrelaterade förmåner*

- Försäkringskassans vägledning 2003:4 *Förmåner vid arbetskada*
- Försäkringskassans vägledning 2004:6 *Statligt personskadeskydd*
- Försäkringskassans vägledning 2017:1 *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*

Tidigare versioner

Denna version liksom övriga versioner finns tillgängliga i Pensionsmyndighetens diarie.

Ändringsförteckning

Till denna vägledning finns en ändringsförteckning. I denna redogörs för de ändringar som har gjorts i version 3.

Vägledningen har uppdaterats med de nya åldersgränserna i pensionssystemet. Avsnitt 1.4. har lagts till för att övergripligt förklara åldersgränserna. Kapitel 3 har utökats med nya avsnitt. Kapitel 12 har utökats med mer omfattande information kring återbetalningsreglerna.

Flertalet exempel i vägledningen har uppdaterats för att kunna bibehålla aktualitet i tillämpning.

Vägledningens övergripande struktur har uppdaterats. Viss information har flyttats, framförallt i syfte att återges endast på ett ställe. Information som enbart har flyttats finns inte noterad i ändringsförteckningen.

1. Inledning

Vägledningen beskriver bestämmelserna om ersättningar till efterlevande vid dödsfall på grund av en arbetsskada. Det finns tre typer av efterlevandelivränta: *barnlivränta*, *omställningslivränta* och *änkelivränta*. Den avlidnes dödsbo kan också ha rätt till *begravningshjälp*.

Det grundläggande syftet med en försäkring vid skador i arbetet är att det har ansetts att den som skadas i sitt arbete bör ha ett starkare skydd än den som skadar sig utanför arbetet. Det bygger på uppfattningen att den som förvärvsarbetar löper större risk att skadas än andra.

Sedan den 1 januari 2010 är det Pensionsmyndigheten som fattar beslut om ersättning till efterlevande enligt arbetsskadeförsäkringen. Som underlag för beslut ska Pensionsmyndigheten inhämta Försäkringskassans bedömning om orsak till dödsfallet och i förekommande fall uppgifter om beräkning av ersättningsunderlag.

Arbetsskadeförsäkringen finansieras genom avgifter som betalas av arbetsgivare och egenföretagare (socialavgiftslagen 2000:980).

1.1. Påminnelse om denna väglednings aktualitet

Vid regeländringar som påverkar efterlevandelivränta och begravningshjälp kan det finnas behov av att revidera denna vägledning. Av praktiska skäl och prioriteringsskäl är detta inte alltid möjligt. Det är därför viktigt att beakta att det alltid är vid aktuell tidpunkt gällande lagstiftning och inte denna vägledning som är styrande.

1.2. Lagändringar

Bestämmelser om efterlevandelivränta och begravningshjälp finns i socialförsäkringsbalken (SFB). Tidigare fanns bestämmelserna om livränta till efterlevande i lagen om arbetsskadeförsäkring (LAF). LAF gällde under åren 1977–2010. Bestämmelserna i LAF har ändrats under den period lagen gällde.

Från och med den 1 januari 2011 finns bestämmelser om arbetsskadeersättning m.m. vid dödsfall i SFB. För tiden från och med den 1 januari 2003 till och med den 31 december 2010 finns motsvarande bestämmelser i LAF. I vägledningen finns information om övergångsbestämmelser för livräntor till efterlevande. Dessa finns i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken (SFBP).

1.2.1. Övergångsbestämmelser

Aktuella bestämmelser om omställningslivränta finns i SFB och gäller från och med den 1 januari 2011. För tiden 2003–2010 finns motsvarande bestämmelser i LAF. Vad som gäller vid arbetsskada och/eller dödsfall före 2003 framgår av övergångsbestämmelser som finns i SFBP.

I 7 kap. 58–68 §§ SFBP finns övergångsbestämmelser gällande efterlevandelivränta. Dessa övergångsbestämmelser motsvarar de övergångsbestämmelser som fanns i punkterna 1–9 till lagen 1988:882 om

ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring som trädde i kraft den 1 januari 1990 och några senare tillkomna bestämmelser.

Av 7 kap. 58 § SFBP följer att äldre bestämmelser om efterlevandelivränta gäller om arbetsskadan inträffat före den 1 januari 1990. Vissa undantag finns då nyare lagstiftning ska tillämpas i dessa fall och då äldre bestämmelser ska tillämpas även om arbetsskadan har inträffat den 1 januari 1990 eller senare (7 kap. 58–68 §§ SFBP).

Med äldre bestämmelser avses i detta sammanhang bestämmelserna i LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990. Med nya bestämmelser menas bestämmelserna i LAF i dess lydelse från den 1 januari 1990 eller senare.

1.3. Kort historik med nyckelårtal

Arbetsskadeförsäkringen är vår äldsta socialförsäkring.

1901

Den första lagen på området kom redan år 1901 och enligt den lämnades ersättning till följd av olycksfall i arbeten inom industrin.

1916

Den första lagen avlöstes 1916 av lagen om försäkring för olycksfall i arbetet (OL).

1929

År 1929 tillkom lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar (YL). Den utvidgade försäkringen kom att omfatta en del sjukdomar som inte var orsakade av olycksfall men som ändå härrörde från arbetet.

1955

OL och YL ersattes år 1955 av lagen om yrkesskadeförsäkring (YFL).

1977

YFL gällde fram till den 1 juli 1977 då lagen om arbetsskadeförsäkring (LAF) trädde i kraft.

Vid hänvisning till LAF menas med äldre bestämmelser LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990. Med nya bestämmelser menas bestämmelserna i LAF i dess lydelse från och med den 1 januari 1990.

2011

Från och med den 1 januari 2011 finns bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken (SFB). Vad som gäller för tid före den 1 januari 2001 framgår av övergångsbestämmelser som finns i lagen om införande av socialförsäkringsbalken (SFBP).

1.4. Åldersgränser i pensionssystemet

Från och med januari 2023 höjs de pensionsrelaterade åldersgränserna i pensionssystemet och i angränsande trygghetssystem. Anledningen till att pensionsåldern höjs är att medellivslängden i Sverige ökar. I Statistiska Centralbyråns befolkningsframskrivning från 2021 uppskattas att år 2070

kommer kvinnor i genomsnitt leva till 90 års ålder och män till nära 88 års ålder. En naturlig följd av att medellivslängden ökar är att tiden som ålderspensionär blir allt längre. När den förväntade tiden som pensionär ökar ger det en lägre månatlig pensionsutbetalning eftersom pensionssystemet anpassas efter medellivslängden.

Från och med januari 2023 höjs åldern för rätt till grundskydd från 65 år till 66 år. Grundskyddet i pensionssystemet består av garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd och är tänkt för personer som har haft liten eller ingen arbetsinkomst under livet.

Den första årskull som påverkas av höjd pensionsålder är personer födda 1958. Den höjda pensionsåldern innebär att från och med 2023 kan efterlevande födda 1958 få omställningslivränta till och med månaden före den månad då de fyller 66 år. Från och med 2026 införs en riktålder (2 kap. 10 a § SFB), som kommer att styra när man tidigast kan ta ut allmän pension eller få garantipension, inkomstpensionstillägg och bostadstillägg. Riktåldern följer medellivslängdens utveckling. Eftersom vi i genomsnitt kommer att leva längre framöver, kommer åldern för hur länge omställningslivränta kan utbetalas att höjas stegvis. Riktåldern kommer att tillämpas från 2026.

Mer information om höjd pensionsålder och riktålder finns i vägledning 2010:4 Efterlevandepension och efterlevandestöd.

1.5. Upphörd exporträtt av garantipension

Rätten till garantipension och garantipension till omställningspension för personer födda 1938 eller senare som bor utanför Sverige upphörde från och med januari 2023. Från och med denna tidpunkt kan garantipension bara utbetalas vid bosättning i Sverige. Läs mer om den upphörda exporträtten av garantipension i avsnitt 9.5. i vägledning 2010:4 *Efterlevandepension och efterlevandestöd*.

2. Försäkringens omfattning och arbetsskadebegreppet

I detta kapitel beskrivs översiktligt bestämmelserna om vem som är försäkrad för arbetsskadeersättning, arbetsskadebegreppet samt vilka ersättningar som kan betalas ut om dödsfallet orsakats av en arbetsskada.

2.1. Försäkrad för efterlevandelivränta och begravningshjälp

Efterlevandeförmåner från arbetsskadeförsäkringen är inkomstrelaterade förmåner och betalas ut så länge rätt till förmånen finns oavsett var i världen den efterlevande bor. Förmånerna är arbetsbaserade (6 kap. 6 § SFB).

Den avlidne ska ha varit försäkrad för arbetsbaserad förmån för att en efterlevande ska ha rätt att ta del av arbetsbaserad efterlevandeförmån.

Den som arbetar i Sverige är försäkrad för arbetsskadeersättning. Med arbete i Sverige avses förvärvsarbete i verksamhet här i landet. (6 kap. 2 § SFB).

I Försäkringskassans vägledning 2003:4 *Förmåner vid arbetsskada* finns mer att läsa om vem som omfattas av arbetsskadeförsäkringen.

2.1.1. Bedömning av försäkringstillhörighet

SFB innehåller inte några bestämmelser om att det ska fattas särskilda beslut om försäkringstillhörighet. Frågan om en sådan tillhörighet och andra villkor ska i stället utredas när rätten till en förmån prövas (se dom från HFD 2016 ref 43 , med hänvisning till prop. 2008/09:202 s. 120 och prop. 1998/99:119 s. 81).

I ärende om efterlevandelivränta och begravningshjälp ska Pensionsmyndigheten göra en bedömning av om den enskilde uppfyller förutsättningarna för rätt till ersättning enligt SFB. Pensionsmyndigheten ska göra en självständig bedömning.

Om en annan myndighet har gjort en annan bedömning i fråga om försäkringstillhörighet och Pensionsmyndigheten har kännedom om skälen till den andra myndighetens beslut ska vi beakta dessa skäl i vår bedömning av försäkringstillhörighet. Att samtliga uppgifter som kan vara av betydelse ska beaktas innebär inte att myndigheterna måste göra samma bedömning.

2.1.2. EU:s regler och bestämmelser

För att främja den fria rörligheten för personer inom EU finns samordningsbestämmelser rörande ländernas socialförsäkringssystem. Samordningen bestäms utifrån några huvudprinciper:

- Likabehandling
- Exportabilitet
- Ett lands lagstiftning.

Mer information om förordningarna 883/2004 och 987/2009 och samordningens huvudprinciper finns i Pensionsmyndighetens vägledning 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet.*

En utförlig redogörelse EU:s lagstiftning på socialförsäkringsområdet finns i Försäkringskassans vägledning 2017:1 *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.*

2.1.3. Efterlevandelivränta vid bosättning utomlands

Livränta till efterlevande är en inkomstrelaterad förmån och betalas ut så länge rätt till förmånen finns oavsett var i världen den efterlevande bor. Denna förmån är en arbetsbaserad förmån (6 kap. SFB).

Den som är bosatt utomlands och har efterlevandelivränta måste inkomma med ett så kallat *levnadsintyg* som bevis för att hen lever (110 kap. 15 § SFB).

2.2. Allmänna bestämmelser om arbetsskadeersättning m.m. vid dödsfall

Efterlevandelivränta och begravningshjälp kan lämnas om en försäkrad har avlidit till följd av arbetsskada eller skada som omfattas av *det statliga personskadeskyddet*.

Inledande bestämmelser om arbetsskadeförsäkring, statligt personskadeskydd och krigsskadeersättning

87 kap. 2 § SFB

I 39–42 kap. finns bestämmelser om ersättning från arbetsskadeförsäkringen till försäkrade förvärvsarbetande och vissa studerande vid arbetsskada. Dessa bestämmelser gäller också i tillämpliga delar i fråga om förmåner till efterlevande enligt detta kapitel och 88 kap.

Det som föreskrivs i första stycket gäller på motsvarande sätt i fråga om bestämmelserna om ersättning till efterlevande i form av personskadeersättning eller krigsskadeersättning i 43 respektive 44 kap.

I 87 kap. SFB som avser allmänna bestämmelser om arbetsskadeersättning m.m. vid dödsfall finns hänvisningar till bestämmelser om arbetsskadeersättning i 39–42 kap. SFB. I 39 kap. SFB finns allmänna bestämmelser om arbetsskada och i 42 kap. finns bl.a. bestämmelser om samordning och handläggning.

En person som avlider till följd av en arbetsskada och som tjänstgör i totalförsvaret, civilförsvaret eller inom räddningstjänsten omfattas av det *statliga personskadeskyddet*. Försäkringen gäller även för den som är häktad, intagen på kriminalvårdsanstalt eller annan anstalt, eller för den som har samhälls- eller ungdomstjänst eller intensivövervakas med elektronisk kontroll. Försäkringen gäller normalt för sjukdom eller skada som inträffat i samband med tjänst i Sverige och de nordiska länderna (87 kap. 3 § SFB med hänvisning till 43 kap. SFB).

2.2.1. Dödsfall orsakat av arbetsskada

Arbetsskadeförsäkringen har ett generellt begrepp om vad som är en arbetsskada. Det innebär att det inte finns en lista över vilka skador som kan godkännas som arbetsskada. I stället kan alla skador och sjukdomar som har uppstått i arbetet godkännas (prop. 1975/76: 197 s. 66).

Med arbetsskada menas skada eller sjukdom som anses ha uppkommit till följd av olycksfall, färdolycksfall (olycksfall vid färd till eller från arbetsstället) eller annan skadlig inverkan i arbetet (87 kap. 2 § SFB med hänvisning till 39 kap. 3–7 §§ SFB).

Detta betyder att i princip alla skador och sjukdomar som har uppstått på grund av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet kan ge rätt till ersättning enligt arbetsskadeförsäkringen. Det är bara när det gäller sjukdom som har orsakats av smitta och vissa skador som är av psykisk eller psykosomatisk natur som arbetsskadeförsäkringen är begränsad när det gäller rätten till ersättning (jfr 39 kap. 5 och 6 §§ SFB).

Försäkringskyddet har stärkts för personer som i sitt arbete har drabbats av arbetsskada till följd av sjukdom som när skadan inträffade var klassificerad som samhällsfarlig sjukdom enligt smittskyddslagen. Den nya bestämmelsen tillämpas även på skada i form av covid-19 genom ett tillägg

i 5 § punkt 3 i FASP. Ändringen trädde i kraft den 19 april 2022 men tillämpas även på skada som har inträffat före ikraftträdandet.

Arbetskadebegreppet – allmänna bestämmelser

39 kap. 3 § SFB

Med arbetskada avses en skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. En skada ska anses ha uppkommit av sådan orsak, om övervägande skäl talar för det.

39 kap. 4 § SFB

Med skada avses en personskada eller en skada på en protes eller annan liknande anordning som användes för avsett ändamål när skadan inträffade.

Ersättningsformer och grundvillkor

87 kap. 3 § första stycket SFB

Om en försäkrad har avlidit till följd av arbetskada eller skada som avses i 43 eller 44 kap. kan ersättning lämnas i form av

- begravningshjälp enligt 4 §, och
- efterlevandelivränta enligt 88 kap.

Om en person avlidit till följd av olycksfall, färdolycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet kan efterlevandeförmåner från arbetskadeförsäkringen betalas ut eftersom dödsfallet är orsakat av arbetskada (87 kap. 3 § första stycket SFB).

Detta gäller på motsvarande sätt i fråga om bestämmelserna om ersättning till efterlevande i form av personskadeersättning eller krigsskadeersättning (87 kap. 2 § andra stycket SFB).

Mer information om bedömning av om ett dödsfall har orsakats av en arbetskada finns i Försäkringskassans vägledning 2003:4 *Förmåner vid arbetskada*.

2.2.2. Skadedag och visandedag

En arbetskada som har uppkommit genom skadlig inverkan i arbetet ska anses ha inträffat den dag då skadan visade sig (87 kap. 2 § SFB med hänvisning till 39 kap. 8 § SFB). Vid olycksfallsskador har det framstått som självklart utan någon särskild regel att dessa skador ska anses ha inträffat dagen för olycksfallet.

Visandedagen har betydelse för om de äldre eller de nya reglerna för livräntor till efterlevande ska tillämpas framför allt när det gäller änkelivränta enligt SFBP och särskild efterlevandelivränta enligt SFBP.

Mer information om skadedag och visandedag finns i Försäkringskassans vägledning 2003:4 *Förmåner vid arbetskada*.

2.2.3. Tidpunkt för bedömning

Prövning av frågan om arbetskada

42 kap. 12 § SFB

Frågan om den försäkrade har fått en arbetskada ska prövas endast i den utsträckning det behövs för att bestämma arbetsskadeersättning enligt denna balk eller sjukpenning enligt 28 kap.

Pensionsmyndigheten ska utreda om det kan bli aktuellt att betala ut ersättning innan Försäkringskassan bedömer om dödsfallet orsakats av en arbetskada (87 kap. 2 § SFB med hänvisning till 42 kap. 12 § SFB).

2.3. Ersättningar till efterlevande vid arbetskada

Efterlevandeskyddet inom arbetsskadeförsäkringen har i huvudsak samma syfte som motsvarande förmåner inom pensionssystemet, nämligen att lämna ekonomiskt stöd till efterlevande efter en närståendes dödsfall. Efterlevandeförmånerna inom arbetsskadeförsäkringen är därför utformade enligt samma principer som för efterlevandepensionerna. Förutsättningarna för rätten till efterlevandeförmåner har inom arbetsskadeförsäkringen i stort utformats efter mönster från vad som gäller för efterlevandepension. Det gällde även före de lagändringar inom både efterlevandepensioneringen och arbetsskadeförsäkringen som trädde i kraft den 1 januari 1990 (prop. 1999/2000:91 s. 225).

Ersättningsformer och grundvillkor

87 kap. 3 § första stycket SFB

Om en försäkrad har avlidit till följd av arbetskada eller skada som avses i 43 eller 44 kap. kan ersättning lämnas i form av

- begravningshjälp enligt 4 §, och
- efterlevandelivränta enligt 88 kap.

Om ett dödsfall har orsakats av arbetskada eller av skada enligt 43 kap. SFB (statligt personskadeskydd) eller 44 kap. SFB (krigsskadeersättning till sjömän) kan begravningshjälp och efterlevandelivränta betalas ut. En efterlevande maka eller make kan få allmän *omställningslivränta*. I vissa fall kan en efterlevande maka få *änkelivränta* enligt övergångsbestämmelser. Ett efterlevande barn kan få *barnlivränta*. *Begravningshjälp* kan betalas ut till en avlidens dödsbo eller till dödsbodelägare (87 kap. 3 § SFB och 7 kap. SFBP).

Livränta till efterlevande baseras på den avlidnes arbetsinkomster. Det är Försäkringskassan som beräknar ett ersättningsunderlag för beräkning av efterlevandelivränta (87 kap. 3 § andra stycket SFB).

Efterlevandelivränta är inte pensionsgrundande inkomst (59 kap. 13 § SFB).

2.3.1. Efterlevande barn – barnlivränta

Efterlevande barn kan få barnlivränta (88 kap. 2 § SFB). Barnlivränta betalas ut till och med barnets 18-års månad (se 88 kap. 3 § SFB).

Ett barn som har fyllt 18 år kan få barnlivränta om barnet studerar. Barnet kan få barnlivränta längst till och med juni månad det året hen fyller 20 år (se 88 kap. 4 § SFB med hänvisning till bestämmelserna om rätt till barnpension i 78 kap. 5 och 6 §§ SFB).

2.3.2. Efterlevande vuxen – omställningslivränta

En vuxen efterlevande kan få *allmän omställningslivränta* och *förlängd omställningslivränta* (88 kap. 6 § SFB).

Omställningslivränta kan lämnas till efterlevande make eller med efterlevande make likställd person (88 kap. 6 § SFB med hänvisning till 80 kap. 4 § SFB). En ogift person som är sambo med en annan ogift person vid den avlidnes dödsfall och som tidigare har varit gift med den avlidne eller har eller har haft barn med den avlidne, alternativt väntade barn med den avlidne vid dödsfallet, *likställs* med en efterlevande make.

2.3.3. Efterlevande kvinna – änkelivränta

För rätt till änkelivränta gäller olika regler beroende på om änkan är född 1945 eller senare eller 1944 eller tidigare.

En efterlevande kvinna som är född 1945 eller senare får i första hand allmän omställningslivränta och förlängd omställningslivränta (88 kap. 6 § SFB). Under vissa förutsättningar kan hon istället få änkelivränta. Avgörande för om änkan får omställningslivränta eller änkelivränta är tidpunkten då dödsfallet inträffade eller då skadan inträffade eller visade sig.

Hon kan få änkelivränta om hennes make avlidit till följd av en arbetsskada som inträffat eller visat sig före år 1990 samt att hon i övrigt uppfyller villkoren för rätt till änkelivränta (se 7 kap. 58 § SFBP).

En efterlevande kvinna som är född 1944 eller tidigare får änkelivränta om hon uppfyller villkoren. Bestämmelserna gäller även om arbetsskadan till följd av vilken mannen har avlidit inträffat efter den 31 december 1989. Detta gäller inte bara änkor utan även kvinnor som likställs med änkor och frånskilda kvinnor enligt LAF i dess lydelse före 1 januari 1990 (7 kap. 61 § SFBP).

Efterlevande kvinnor födda 1944 eller tidigare kan inte få omställningslivränta eftersom de har uppnått åldern för grundskydd som för dem är 65 år (88 kap. 10 § SFB med hänvisning till 77 kap. 18 § SFB).

2.3.4. Den avlidnes dödsbo – begravningshjälp

Begravningshjälp kan betalas ut till dödsboet efter en försäkrad som avlidit till följd av en arbetsskada (87 kap. 3 och 5 §§ SFB).

3. Hantering av ärenden

I detta kapitel beskrivs vad som gäller anmälan om arbetsskada, ansökan om ersättning från arbetsskadeförsäkringen m.m.

Kapitlet innehåller bl.a. information om

- administration av ärende om efterlevandeförmån från arbetsskadeförsäkringen
- bedömning av om dödsfallet har orsakats av en arbetsskada
- när ansökan respektive anmälan krävs
- bestämmelser om handläggning av ärenden
- utbetalning av ersättning.

För ytterligare information om det statliga personskadeskyddet hänvisas till Försäkringskassans vägledning 2004:6 *Statligt personskadeskydd*.

För ytterligare information om regler för hur Pensionsmyndigheten ska handlägga ärenden hänvisas till vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*.

3.1. Administration av arbetsskadeförsäkringen

Ärenden som avser efterlevandeförmåner, efterlevandelivränta och begravningshjälp administreras sedan den 1 januari 2010 av Pensionsmyndigheten (75 kap. 5 § SFB). I övrigt administreras arbetsskadeförsäkringen av Försäkringskassan (23 kap. 5 § SFB).

Förmåner till efterlevande – inledande bestämmelser

75 kap. 5 § SFB

Ärenden som avser förmåner enligt denna avdelning handläggs av Pensionsmyndigheten.

Innan Pensionsmyndigheten fattar beslut om ersättning ska myndigheten inhämta Försäkringskassans bedömning av om dödsfallet har inträffat till följd av en arbetsskada. Det är Försäkringskassan som bedömer om den avlidne var försäkrad för arbetsskadeersättning i samband med att de bedömer om dödsfallet orsakats av en arbetsskada. Om det är fråga om efterlevandelivränta ska Försäkringskassan dessutom beräkna ersättningsunderlaget (87 kap. 3 § SFB).

Om dödsfallet bedöms vara orsakat av en arbetsskada lämnas ärendet till Pensionsmyndigheten för beräkning och beslut om efterlevandelivränta (75 kap. 5 § SFB).

Ersättningsformer och grundvillkor

87 kap. 3 § andra stycket SFB

Innan Pensionsmyndigheten fattar beslut om ersättning, ska myndigheten inhämta Försäkringskassans bedömning om dödsfallet har inträffat till följd av en sådan skada som avses i första stycket samt, om det är fråga om efterlevandelivränta, Försäkringskassans beräkning av det ersättningsunderlag som avses i 88 kap. 14–16 §§.

I de fall den avlidne aldrig har bott eller arbetat i Sverige, aldrig har arbetat åt svensk arbetsgivare eller på svenskt fartyg eller varit utsänd av svensk arbetsgivare med placering utomlands, kan Pensionsmyndigheten bedöma att den avlidne inte är försäkrad för arbetsskadeersättning.

3.1.1. Skadeanmälan till Försäkringskassan

Skadeanmälan till Försäkringskassan

42 kap. 10 § SFB

En arbetsgivare eller arbetsföreståndare som har fått kännedom om en inträffad arbetsskada är skyldig att omedelbart anmäla skadan till Försäkringskassan.

Om den försäkrade inte är arbetstagare ska han eller hon själv anmäla arbetsskadan till Försäkringskassan. Om den försäkrade har avlidit till följd av skadan, ska anmälan göras av den som har rätt att företräda dödsboet.

Om ett dödsfall har inträffat på grund av en arbetsskada ska en anmälan om arbetsskada lämnas till Försäkringskassan. Om den avlidne inte var arbetstagare ska anmälan om arbetsskada göras av den som har rätt att företräda dödsboet (87 kap. 2 § SFB med hänvisning till 42 kap. 10 § SFB).

Bestämmelsen om skadeanmälan till Försäkringskassan gäller även om en person skadar sig under verksamhet som omfattas av statligt personskadeskydd (43 kap. 10 § SFB).

3.2. Efterlevandelivränta utan ansökan

Efterlevandelivränta får lämnas utan ansökan (88 kap.10 § och 110 kap. 6 § SFB). Det gäller vid dödsfall från och med den 1 november 2012 (p. 1 och 2 övergångsbestämmelserna till lagen [2012:599] om ändring i socialförsäkringsbalken). Inträffar dödsfallet dessförinnan ska den efterlevande ansöka om efterlevandelivränta (110 kap. 4 § SFB).

Pensionsmyndigheten får uppgift från Skatteverket när en försäkrad som bor i Sverige avlider. Pensionsmyndigheten utreder då om det finns någon efterlevande som har rätt till efterlevandepension och efterlevandestöd.

Ersättning till efterlevande i form av efterlevandepension och efterlevandestöd lämnas i vissa fall utan ansökan. I beslutet om efterlevandepension informerar Pensionsmyndigheten den efterlevande om att rätt till efterlevandelivränta kan finnas om dödsfallet har orsakats av en arbetsskada, en arbetssjukdom eller ett olycksfall i arbetet eller på väg till eller från arbetet.

Pensionsmyndigheten ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver (110 kap. 13 § SFB). Om tillräckliga uppgifter för att kunna fatta beslut om efterlevandelivränta, begravningshjälp eller efterlevandepension och efterlevandestöd saknas ska komplettering ske.

För att Pensionsmyndigheten ska kunna pröva rätten till efterlevandelivränta krävs, utöver Försäkringskassans bedömning av om dödsfallet har orsakats av en arbetsskada, ersättningsanspråk från den efterlevande.

3.3. Efterlevandelivränta efter ansökan

Att efterlevandelivränta *får* lämnas utan ansökan vid dödsfall från och med den 1 november 2012 innebär att Pensionsmyndigheten fortfarande har möjlighet att kräva att en ansökan ges in till myndigheten (prop. 2011/12:152 s. 24).

I några fall är det inte möjligt att bevilja efterlevandelivränta utan ansökan eftersom Pensionsmyndigheten inte får någon avisering från Skatteverket om dödsfallet och ofta saknar övriga uppgifter som krävs för att kunna bevilja utan ansökan.

Av 2 § Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2011:6 aktuell lydelse PFS 2021:3 om ansökan om pension och utbetalning av små belopp framgår i vilka situationer ansökan *ska* göras på blankett som fastställs av Pensionsmyndigheten. För att få efterlevandepension och efterlevandestöd krävs ansökan i följande situationer.

1. När den efterlevande inte är bosatt i Sverige, utom i de fall den efterlevande är en kvinna som uppnått åldern för grundpension i pensionssystemet vid dödsfallet och uppbär svensk allmän pension.
2. När den efterlevande är bosatt i Sverige men den avlidna maken eller maken inte var bosatt i Sverige vid dödsfallet.
3. När den efterlevande är ett barn som är bosatt i Sverige men vars avlidna förälder inte var bosatt i Sverige vid dödsfallet.
4. När anspråk på efterlevandeförmån görs efter någon som har försvunnit och det kan antas att hen har avlidit.

Ansökan om efterlevandelivränta görs i dessa fall samtidigt med ansökan om efterlevandepension på den blankett som har fastställts av Pensionsmyndigheten. Ansökan lämnas till Pensionsmyndigheten (jfr 75 kap. 5 § SFB och PFS 2011:6 aktuell lydelse PFS 2014:10).

Ansökningsdatum är den dag ansökningsblanketten kom in till Pensionsmyndigheten. När en ansökningsblankett har föregåtts av ett vanligt brev i vilket den efterlevande säger att hen ansöker om efterlevandelivränta

och begravningshjälp ska det datum som brevet kommit till myndigheten anses vara ankomstdatum för ansökan (jfr 6 och 19 § FL, 110 kap. SFB).

3.4. Ansökan om begravningshjälp

För att Pensionsmyndigheten ska pröva om dödsboet har rätt till begravningshjälp krävs alltid en ansökan (jfr 110 kap. 4 och 6 §§ SFB). En ansökan om efterlevandeersättning lämnas till Pensionsmyndigheten (jfr 75 kap. 5 § SFB). Ansökan ska göras på blankett som har fastställs av Pensionsmyndigheten (PFS 2011:6 aktuell lydelse PFS 2014:10).

Ansökan ska lämnas av person som har rätt att företräda dödsboet.

Ett dödsbo företräds av dödsbodelägarna gemensamt (18 kap. 1 § ÄB). Ett ombud med fullmakt från samtliga dödsbodelägare har rätt att företräda dödsboet. Fullmakt kan ges till någon av dödsbodelägarna eller en utomstående. När det finns fler än en dödsbodelägare bör Pensionsmyndigheten kräva att ombudet styrker sin behörighet med en skriftlig fullmakt.

3.5. Om ansökan i vissa fall

3.5.1. Preskription

I de fall en ansökan krävs går rätten till ersättning förlorad om en ansökan om efterlevandeförmåner inte görs inom sex år. När det gäller begravningshjälp räknas tiden från dagen för dödsfallet. När det gäller efterlevandelivränta räknas tiden från och med den dag ersättningen avser.

Förlust av ersättning

87 kap. 7 § SFB

Rätten till ersättning går förlorad om en ansökan om efterlevandeförmåner inte görs inom sex år

- i fråga om begravningshjälp från dagen för dödsfallet, och
- i fråga om efterlevandelivränta från den dag ersättningen avser.

Exempel

Den 10 september 2019 lämnar Rut in en ansökan om begravningshjälp till Pensionsmyndigheten. Hon yrkar begravningshjälp till dödsboet efter sin son som avled den 6 september 2013 till följd av en arbetsskada.

Sista ansökningsdag för begravningshjälpen är den 31 augusti 2019. Då ansökan om begravningshjälp har kommit in senare än sex år räknat från dagen för dödsfallet, avslår Pensionsmyndigheten ansökan om begravningshjälp till dödsboet.

3.5.2. Om ansökan görs mer än en gång

Om en försäkrad som tidigare har fått en ansökan om arbetsskadeersättning prövad kommer in med en ny ansökan, behöver det avgöras om det rör sig om samma sak. Vad som är *sakfrågan* när ansökan gäller livränta har behandlats i flera rättsfall (RÅ 2004 ref. 69, RÅ 2003 not. 57 och RÅ 2002 ref. 61).

- Läs mer om avvisning om samma sak redan har prövats i Försäkringskassans vägledning 2003:4 *Förmåner vid arbetsskada*.
- Läs mer om beslut om avvisning i Pensionsmyndighetens vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*.

3.5.3. Efterlevandelivränta vid arbetsskada utomlands

Om en person avlider till följd av en arbetsskada i ett annat medlemsland ansöker den efterlevande om efterlevandelivränta samtidigt med ansökan om efterlevandepension. Omfattas dödsfallet av svensk arbetsskadeförsäkring utreder Försäkringskassan om orsakssamband finns mellan dödsfall och arbete. I förekommande fall utreds ett ersättningsunderlag. Pensionsmyndigheten fattar beslut om arbetsskadan och livränta till efterlevande (87 kap. 3 § andra stycket SFB).

I de fall där den efterlevande är bosatt i Sverige och den avlidne hade arbetat i annat medlemsland och var försäkrad enligt lag om arbetsskadeförsäkring i det landet, ska den behöriga myndigheten i arbetslandet bedöma om dödsfallet har orsakats av en arbetsskada och utreda eventuella efterlevandeförmåner enligt det landets lagstiftning. Försäkringskassan har i dessa fall bedömt att dödsfallet inte omfattas enligt svensk arbetsskadeförsäkring. Det är därför viktigt att det klart framgår att dödsfallet har orsakats av en arbetsskada och att dödsfallet inte omfattas av svensk arbetsskadeförsäkring.

Ansökan om efterlevandeförmåner i samband med dödsfall som orsakats av arbete ska då prövas av det medlemsland där dödsfallet inträffade.

Läs mer om ansökan vid internationella förhållanden i vägledning 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet*.

3.6. Anmälan i vissa fall

3.6.1. Barnlivränta – anmälan om studier efter fyllda 18 år

Ett barn som har beviljats barnlivränta kan få fortsatt barnlivränta efter fyllda 18 år (88 kap. 4 § SFB).

Barnet måste anmäla till Pensionsmyndigheten att hen ska studera. Anmälan kan göras samtidigt med anmälan om barnpension efter 18 år. Information om att anmäla studier skickas automatiskt ut till barn som är bosatta i Sverige. Detta utskick görs av Pensionsmyndigheten för att det inte ska bli något uppehåll i utbetalningarna.

I anmälan, webbanmälan eller blankett, ska det underåriga barnet själv ange de uppgifter som behövs för att bedöma rätten till fortsatt barnpension, efterlevandestöd och barnlivränta för tid efter fyllda 18 år (110 kap. 5 § SFB).

Att det är den underårige själv, genom undertecknande av anmälan, som ska lämna de uppgifter som krävs är ett undantag från huvudregeln att minderåriga ska företrädas av annan. I vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet* finns mer information om rättshandlingsförmåga samt ombud och andra företrädare.

Barnlivränta beviljas från och med den månad rätten finns.

3.6.2. Anmälan om förlängd omställningslivränta

Efterlevande som har fått allmän omställningslivränta kan få rätten till förlängd omställningslivränta prövad (88 kap. 8 § SFB). Den efterlevande ska anmäla till Pensionsmyndigheten att hen uppfyller villkoren för rätt till sådan livränta. Anmälan kan göras samtidigt med anmälan om förlängd omställningspension på av Pensionsmyndigheten fastställd blanketten.

Pensionsmyndigheten sänder automatiskt blanketten till den efterlevande cirka två månader före den tidpunkt då den allmänna omställningspensionen och omställningslivräntan upphör.

3.7. Den efterlevandes uppgiftsskyldighet och Pensionsmyndighetens utredningsskyldighet

Utredning och uppgiftsskyldighet

110 kap. 13 § SFB

Den handläggande myndigheten ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver.

Den enskilde är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av denna balk. För sådant uppgiftslämnande gäller även 110 kap. 4 § andra stycket SFB, om inte särskilda skäl talar mot det.

Bestämmelsen om *utredningsskyldighet* innebär att Pensionsmyndigheten ska leda utredningen i ärendet och bestämma vilka utredningsåtgärder och vilket underlag som behövs för att kunna fatta beslut i ärendet.

Att den enskilde har en *uppgiftsskyldighet* innebär att hen är skyldig att medverka i Pensionsmyndighetens utredning genom att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning. Med uttrycket *frågan om ersättning* menas att den enskildes uppgiftsskyldighet omfattar uppgifter av betydelse för såväl de grundläggande försäkringsvillkoren i socialförsäkringsbalken som rätten till och storleken av en förmån.

Utöver att ta ställning till om Pensionsmyndigheten har tillräckligt med underlag för att kunna fatta beslut i ärendet måste myndigheten även ta ställning till om förutsättningarna för att bevilja aktuell förmån är uppfyllda. Pensionsmyndigheten har att ta ställning till om de förutsättningar som är av betydelse för att förmån ska beviljas i det aktuella fallet har gjorts *sannolika*.

Det kan exempelvis gälla om uppgift om dödsfall, släktskap, civilstånd med mera bedöms vara riktiga.

De uppgifter som den försäkrade lämnar om faktiska förhållanden ska vara *på heder och samvete* om inte särskilda skäl talar emot det (110 kap. 4 och 13 §§ SFB).

I vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet* finns information bland annat om

- Pensionsmyndighetens utredningsskyldighet
- beviskrav
- ansökan om en förmån (uppgiftsskyldighet, heder och samvete etc.)
- rättshandlingsförmåga
- ombud och andra företrädare.

3.7.1. Förvaltningslagens bestämmelser om handläggning

Förvaltningslagen (2017:900) – FL, innehåller regler för hur myndigheter ska handlägga ärenden och sköta kontakterna med allmänheten. Lagen ska säkerställa att myndigheterna ger service till allmänheten, motverka att ett förvaltningsförfarande tar alltför lång tid samt att ärenden prövas i för många instanser. FL:s uppbyggnad speglar i stort sett gången av ett ärende.

Vid handläggning av försäkringsärenden ska Pensionsmyndigheten inte bara se till att bestämmelserna för de olika förmånslagen tillämpas på rätt sätt. Ärendena måste också handläggas enligt de krav som FL ställer. Först då är ett ärende korrekt handlagt.

Lagen ska bidra till att myndigheterna får ett så korrekt underlag som möjligt för sina beslut. Pensionsmyndigheten måste också i andra kontakter med enskilda se till att FL:s bestämmelser följs. Rättssäkerheten främjas om Pensionsmyndigheten handlägger ärenden så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt (jfr 9 § FL).

Bestämmelserna i FL ger uttryck för en minimistandard avseende förvaltningsförfarandets kvalitet och enskildas rättssäkerhet. Det innebär att om det finns bestämmelser i en annan lag eller förordning, exempelvis socialförsäkringsbalken, som avviker från en bestämmelse i FL så har den bestämmelsen företräde framför FL:s motsvarande bestämmelse. Avvikande bestämmelser som antas genom föreskrifter på myndighetsnivå ges däremot inte företräde framför bestämmelser i FL.

I vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet* finns bland annat information om

- Pensionsmyndighetens skyldighet gentemot enskilda gällande information, tillgänglighet, tolkning och översättning
- dokumentation och journalföring
- utredningsskyldighet och utredningsmetoder i försäkringsärenden
- bedömningsutrymme

- kommunikation och partsinsyn
- åtgärder om handläggningen försenas
- Pensionsmyndighetens beslut (dokumentation av beslut beslutsformer, motivering av beslut etc.).

3.8. Bedömning av om dödsfallet har inträffat till följd av en arbetsskada

Pensionsmyndigheten ska inhämta Försäkringskassans bedömning om dödsfallet har orsakats av en arbetsskada. Försäkringskassan ska också beräkna det ersättningsunderlag som livränta till efterlevande ska beräknas på (87 kap. 3 § SFB).

Pensionsmyndigheten fattar beslut om arbetsskadan och ersättningen vid dödsfall när svar inkommer från Försäkringskassan. I förekommande fall ska Pensionsmyndigheten kommunicera Försäkringskassans bedömning och fastställda ersättningsunderlag. Inkommer svar på kommunicering som rör bedömning av arbetsskada eller beräkning av ersättningsunderlag ska detta vidarebefordras utan dröjsmål till Försäkringskassan. Försäkringskassan gör då en ny bedömning och skickar svar till Pensionsmyndigheten som meddelar sitt beslut.

Frågan om en person har avlidit till följd av en arbetsskada ska endast prövas om det behövs för att bestämma en arbetsskadeersättning enligt SFB. Det innebär att om den sökande inte ingår i personkretsen för rätt till begravningshjälp eller livränta till efterlevande beslutar Pensionsmyndigheten om avslag utan att Försäkringskassan bedömer om dödsfallet orsakats av en arbetsskada (87 kap. 2 § SFB med hänvisning till 42 kap. 12 § SFB).

3.9. Mer om rätten till efterlevandelivränta i vissa situationer

3.9.1. Efterlevandelivränta efter en försvunnen person

Livränta efter försvunna försäkrade

87 kap. 6 § SFB

Om en försäkrad har försvunnit och det kan antas att han eller hon har avlidit till följd av arbetsskada eller skada som avses i 43 eller 44 kap., gäller samma rätt till livränta som vid dödsfall. Visar det sig senare att den försäkrade är vid liv eller att han eller hon har avlidit av någon annan orsak än sådan skada, upphör rätten till förmånen.

Livränta kan betalas ut till en efterlevande om en försäkrad under resa eller i annat sammanhang har försvunnit och det kan antas att hen har avlidit till följd av en arbetsskada (87 kap. 6 § SFB).

Som villkor för utbetalning av sådan pension krävs det en förklaring på heder och samvete av den efterlevande att denne inte vet om den försvunna

personen är i livet. Om den sökande är underårig får förmyndare lämna sådan förklaring (110 kap. 28 § SFB). Även en god man eller förvaltare får lämna en sådan förklaring. Dessa får i normalfallet också underteckna ansökan (jmf FB:s bestämmelser om god man och förvaltare).

En förklaring kan antingen lämnas under *Övriga upplysningar* på ansökningsblanketten eller på ett separat papper som bifogas ansökan om efterlevandepension.

Exempel

Exempel på skrivning:

”Jag NN försäkrar på heder och samvete att min make (namn, personnummer) befann sig i X-land under MM ÅÅ och att han saknas efter naturkatastrofen som inträffade MM ÅÅ.

Ort, datum, underskrift”

En polisutredning om försvinnandet kan vara underlag för beslutet om den försvunne kan anses vara avliden.

Ersättning enligt motsvarande bestämmelser i äldre lagstiftning har betalats efter befälhavare på pråm som spårlost försvunnit från pråmen. Likaså efter en eldare på fartyg som under stormigt väder spårlost har försvunnit från navigationshytten där han inlagts för svåra magplågor.

Skulle det senare visa sig att den försäkrade är vid liv eller att dödsfallet inte har berott på arbetsskada upphör rätten till livränta (87 kap. 6 § SFB).

3.9.2. Efterlevande har berövat den avlidne livet

Den som genom brottslig gärning uppsåtligen berövat en person livet eller medverkat till brottet enligt 23 kap. 4 eller 5 § BrB har inte rätt till efterlevandelivränta efter den avlidne. Om den efterlevande på annat sätt vållat dödsfallet och blivit dömd får efterlevandelivränta dras in eller minskas (107 kap. 7 § SFB).

Bestämmelsen i 107 kap. 7 § andra stycket SFB, att förmånen får dras in eller sättas ner, är inte ovillkorlig. Tillämpningen är beroende av en prövning i det enskilda fallet. Bestämmelsen, som är till för att undvika direkt stötande resultat i vissa fall, är tänkt att tillämpas restriktivt (prop. 1999/2000:91 s. 319).

Bestämmelsen gäller både efterlevande vuxen och efterlevande barn.

I praktiken får Pensionsmyndigheten kännedom om aktuella omständigheter efter det att myndigheten har fattat beslut och efterlevande blivit dömd. Pensionsmyndigheten ska då ta ställning till dels om förmånen ska dras in samt om utbetald förmån ska återkrävas.

3.10. Utbetalning av efterlevandelivränta och begravningshjälp

I detta avsnitt beskrivs bl.a.

- från och med när efterlevandelivränta och begravningshjälp betalas ut
- under vilken tid efterlevandelivränta och begravningshjälp kan betalas ut
- avrundningsregler
- till vem efterlevandelivränta och begravningshjälp betalas ut.

I Pensionsmyndighetens vägledning 2020:1 *Utbetalning av pension och pensionsrelaterade förmåner* finns mer information om bl.a.

- utbetalningsperiodicitet, små belopp, skatt samt utbetalningssätt och beslut om utbetalning
- utmätning och överlåtelse.

Frågor om utbetalning av efterlevandelivränta och begravningshjälp kan aktualisera frågor där ytterligare information finns i vägledningarna

- 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*
- 2012:12 *Återkrav*.

3.10.1. Förmånstiden

Efterlevandelivränta betalas från och med den månad då den försäkrade avled eller om den avlidne vid sin död uppbar egenlivränta, från och med månaden efter dödsfallsmånaden (2 § RFFS 1977:13 aktuell lydelse FKFS 2010:24).

När ansökan krävs för rätt till förmånen finns begränsningar avseende förmån för retroaktiv tid. Barnlivränta får inte betalas ut för längre tid tillbaka än två år före ansökningsmånaden. Omställningslivränta får inte betalas ut för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden (88 kap. 10 § SFB med hänvisning till 77 kap. 16 § SFB).

Livränta för förfluten tid ska betalas ut så snart det kan ske (25 § FASP)

Efterlevandelivränta kan betalas ut längst till och med den månad då livräntetagaren avlider eller rätten till livränta annars upphört (2 § tredje stycket RFFS 1977:13). Livränta till övriga efterlevande ska då räknas om.

3.10.2. Avrundningsregler

Uppkommer örestal vid beräkning av livräntan avrundas örestalet till närmaste krontal eller, om det slutar på 50 öre, till närmaste högre krontal (26 § FASP).

3.10.3. Utbetalning till minderårig eller efterlevande som har ställföreträdare

Barnlivränta till ett barn som är under 18 år (underårig) ska enligt FB betalas ut till barnets *förmyndare* (jfr 12 kap. 1 § FB). Denne kan bestämma om barnlivräntan ska sättas in på förmyndarens eller barnets konto.

En utsedd *medförmyndare* har enligt FB samma status som en förmyndare.

Enligt bestämmelser i FB kan överförmyndaren begränsa möjligheterna att ta ut pengar som sätts in på bank och besluta att de belopp som den omyndige har rätt till ska sättas in på ett överförmyndarspärret konto. Ett

sådant beslut är inte primärt ett beslut om kontoändring utan ett beslut om begränsningar i förmyndarens behörighet.

Om en efterlevande har *förvaltare* eller *god man* ska pensionen enligt FB betalas ut till förvaltaren eller gode mannen om det kan anses ingå i uppdraget (jfr 12 kap. 2 § FB). Gode mannen eller förvaltaren kan dock bestämma att förmånstagaren själv får uppbära ersättningen.

- I vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet finns mer information om rättshandlingsförmåga samt ombud och andra företrädare.*

3.10.4. Efterlevandelivränta minskar efterlevandelivränta

I de fall det krävs en ansökan eller anmälan och det betalas ut efterlevandelivränta för tid före ansökningsmånaden ska beloppet minskas, om det för samma tid tidigare har betalats ut efterlevandelivränta till annan eller andra efterlevande. Minskning ska göras med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut om beslut om alla efterlevandelivräntorna efter en avliden förelegat samtidigt (107 kap. 4 § SFB).

Sammanträffande av förmåner vid retroaktiv utbetalning

107 kap. 4 § SFB

Vid utbetalning av efterlevandepension för tid före ansökningsmånaden ska beloppet minskas om det för samma tid tidigare har betalats ut efterlevandepension till någon annan efterlevande. Minskningen ska ske med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även efterlevandelivränta.

3.10.5. Sammanträffande av förmåner vid retroaktiv utbetalning

Betalas efterlevandelivränta ut för förfluten tid och har för samma tid, efter beslut av Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan, ersättning betalats ut enligt SFB eller SFBP ska avdrag göras på den retroaktiva ersättningen. Avdrag ska göras med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut om beslut om ersättningarna hade fattats samtidigt (107 kap. 2 § SFB).

Syftet med den aktuella bestämmelsen är att motverka att den försäkrade blir överkompenserad när hen beviljas en ersättning för retroaktiv tid.

I SFB finns även en bestämmelse om utbetalning till socialnämnd. På begäran från socialnämnd får retroaktivt beviljad ersättning betalas ut till nämnden (107 kap. 5 § SFB).

Mer information om begäran från socialnämnd finns i vägledning 2020:1 Utbetalning av pension och pensionsrelaterade förmåner.

Sammanträffande av förmåner vid retroaktiv utbetalning

107 kap. 2 § SFB

Om Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten har betalat ut en ersättning enligt denna balk till en försäkrad och någon av myndigheterna senare beviljar den försäkrade en annan ersättning enligt balken retroaktivt för samma tid som den tidigare utbetalade ersättningen avser gäller följande. Avdrag på den retroaktiva ersättningen ska göras med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut för perioden om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller också när den först utbetalda ersättningen är en sådan ersättning enligt någon annan författning som Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller en arbetslöshetskassa fattar beslut om.

Vid retroaktiv utbetalning av livränta till efterlevande kan samordning i princip vara aktuell med samtliga ersättningar som Pensionsmyndigheten ska betala ut. Det är dock bara vissa ersättningar som påverkas av att den efterlevande har efterlevandelivränta. De ersättningar som normalt kan vara aktuella för avdrag på retroaktiv utbetalning kan vara efterlevandepension, bostadstillägg och ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd).

Läs vidare i vägledning 2020:1 *Utbetalning av pension och pensionsrelaterade förmåner*.

4. Barnlivränta

I detta kapitel beskrivs villkoren för ersättning i form av livränta till barn. I kapitlet beskrivs också hur barnlivräntan beräknas. Barnlivränta är en efterlevandeförmån inom arbetsskedeförsäkringen som betalas ut enligt samma villkor som barnpension enligt SFB.

Bestämmelser om rätt till och beräkning av barnlivränta finns i 87 och 88 kap. SFB. Bestämmelserna om efterlevandeförmåner inom arbetsskedeförsäkringen tillämpas också i de fall ersättning ska betalas ut med stöd av 43 kap. SFB, statligt personskadeskydd eller 44 kap. SFB, krigsskadeersättning till sjömän.

Innan Pensionsmyndigheten kan fatta beslut om barnlivränta ska Försäkringskassans bedömning om dödsfallet berodde på en arbetsskada och beräkning av ersättningsunderlaget inhämtas (87 kap. 3 § SFB).

4.1. Rätten till barnlivränta

Om en försäkrad har avlidit till följd av en arbetsskada kan livränta betalas till den avlidnes efterlevande barn (88 kap. 2 § SFB med hänvisning till 87 kap. 3 § SFB).

Rätten till barnlivränta

88 kap. 2 § SFB

Ett barn till en avliden som avses i 87 kap. 3 § har rätt till barnlivränta.

Allmänna bestämmelser om arbetsskadeersättning m.m. vid dödsfall

87 kap. 3 § första stycket SFB

Om en försäkrad har avlidit till följd av arbetsskada eller skada som avses i 43 eller 44 kap. kan ersättning lämnas i form av begravningshjälp enligt 4 § och efterlevandelivränta enligt 88 kap.

Även ett barn som är adopterat eller ett utländskt barn som tagits till Sverige i syfte att adopteras kan få barnlivränta efter sin adoptivförälder (88 kap. 5 § SFB med hänvisning till 78 kap. 3 § SFB).

Läs mer om efterlevandeförmån efter adoptivförälder i vägledning 2010:4 *Efterlevandepension och efterlevandestöd*.

4.1.1. Förmånstiden

Barnet har rätt till livränta till och med den månad hen fyller 18 år (88 kap. 3 § SFB).

Livränta kan också betalas till ett barn som fyllt 18 år om barnet bedriver studier som ger rätt till förlängt barnbidrag enligt SFB eller studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395). Livränta kan då betalas längst till och med juni månad det år då barnet fyller 20 år. Med tid för studier likställs tid för ferier samt tid då barnet på grund av sjukdom inte kan bedriva studier (88 kap. 4 § SFB med hänvisning till 78 kap. 5 och 6 §§ SFB).

88 kap. 3 § SFB

Rätten till barnlivränta upphör när barnet fyller 18 år, om inte något annat följer av 4 §.

88 kap. 4 § SFB

Ett barn som har fyllt 18 år och som bedriver studier har rätt till barnlivränta även för studietiden, dock längst till och med juni det år då barnet fyller 20 år. Detta gäller dock endast om studierna och studietiden uppfyller de villkor som anges i 78 kap. 5 och 6 §§.

Läs mer om studier som kan ge rätt till efterlevandeförmån i vägledning 2010:4 *Efterlevandepension och efterlevandestöd*.

För att förlängd livränta ska beviljas måste anmälan om att barnet bedriver studier göras till Pensionsmyndigheten. Anmälan kan göras samtidigt med anmälan om förlängd barnpension eller efterlevandestöd.

4.2. Beräkning av barnlivränta

Livränta till ett barn betalas med 40 procent av ersättningsunderlaget. Om det finns flera barn som är berättigade till livränta efter den avlidne ökas det nämnda procenttalet med 20 för varje barn utöver det första. Det sammanlagda livräntebeloppet delas lika mellan barnen (88 kap. 12 § SFB).

Beräkning av barnlivränta

88 kap. 12 § SFB

Barnlivränta för ett efterlevande barn motsvarar för år räknat 40 procent av det ersättningsunderlag som anges i 14–16 §§.

Har flera barn rätt till barnlivränta efter den avlidne, ska procenttalet ökas med talet 20 för varje barn utöver det första. Det sammanlagda barnlivräntebeloppet ska därefter fördelas lika mellan barnen.

Exempel

En försäkrad med ett ersättningsunderlag på 210 000 kronor avlider till följd av olycksfall i arbetet. Den försäkrade efterlämnar tre barn som är berättigade till livränta. Livräntan till barnen beräknas enligt följande:

$$40 \% + 20 \% + 20 \% = 80 \%$$

$$80 \% \text{ av } 210\,000 \text{ kronor} = 168\,000 \text{ kronor}$$

$$168\,000 \text{ kronor} / 3 \text{ barn} = 56\,000 \text{ kronor per barn}$$

Beloppet delas lika mellan barnen och varje barn får 56 000 kronor per år i livränta.

4.2.1. Begränsningsregler för flera livräntor

Samtliga livräntor efter en avliden får tillsammans inte överstiga ersättningsunderlaget. Livräntorna ska då sättas ned proportionellt så att de tillsammans motsvarar ersättningsunderlaget (88 kap. 17 § SFB).

Begränsningsregler för flera livräntor

88 kap. 17 § SFB

Om livräntorna till de efterlevande efter en avliden sammantagna överstiger det ersättningsunderlag som anges i 14–16 §§, ska livräntorna sättas ned proportionellt så att de tillsammans motsvarar detta underlag.

Exempel

En försäkrad avlider och efterlämnar fyra barn och make. Den sammanlagda ersättningen till de efterlevande skulle teoretiskt bli 120 % (40 % + 20 % + 20 % + 20 % + 20 %). Ersättningarna efter nedsättningen blir att barnen får 20,83 % vardera och den efterlevande maken 16,67 % av ersättningsunderlaget.

Nedsättningen beräknas enligt följande:	
Omställningslivränta	20 %
Barnlivränta	(40 + 20 + 20 + 20) 100 %
Totalt	120 %
Omställningslivränta 20/120	16,67 %
Barnlivränta totalt 100 /120	83,33 %
Barnlivränta per barn 83,33 /4	20,83 %

4.2.2. Omräkning vid ändrade förhållanden

När de sammantagna efterlevandelivräntorna inte längre överstiger det maximala ersättningsunderlaget på grund av att någons rätt till livränta upphör ska en uppräknings ske.

4.3. Barnlivränta vid arbetsskada och/eller dödsfall före 2003

Aktuella bestämmelser om barnlivränta finns i SFB och gäller från och med den 1 januari 2011. För tiden 2003–2010 finns motsvarande bestämmelser i LAF. Vad som gäller vid arbetsskada och/eller dödsfall före 2003 framgår av övergångsbestämmelser som finns i SFBP.

För barnlivränta tillämpas i praktiken de nya bestämmelserna i LAF oberoende av tidpunkten för arbetsskadan eller dödsfallet. Vid hänvisning till LAF avses med nya bestämmelser bestämmelserna i LAF i dess lydelse från den 1 januari 1990 eller senare. Det finns dock ett undantag nämligen då livränta även utbetalas till en änka, se nedan avsnitt om beräkning av barnlivräntans storlek enligt bestämmelser i SFBP.

4.3.1. Rätten till barnlivränta

De nya åldersgränserna för efterlevandelivränta till efterlevande barn i 5 kap. 4 § första stycket LAF i dess lydelse före den 1 januari 2003 ska gälla även i det fall livräntan grundar sig på ett dödsfall på grund av en arbetsskada med visandedag före den 1 januari 1990. Det innebär att barnlivränta kan betalas ut till och med den månad barnet fyller 18 år och kan därefter förlängas längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år (7 kap. 59 § första stycket SFBP med hänvisning till 5 kap. 4 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 2003). Se avsnitt 4.1 i denna vägledning.

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 59 § första stycket SFBP

Bestämmelserna om livränta till efterlevande barn i 5 kap. 4 § första stycket i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003 gäller även i fall då rätten till livränta grundas på dödsfall till följd av en arbetsskada som har inträffat före den 1 januari 1990.

Ett utländskt barn som har tagits emot här i landet i adoptionssyfte har rätt till livränta om dödsfallet inträffar efter den 1 januari 1990 även om arbetsskadan hade visat sig före denna tidpunkt (7 kap. 59 § andra stycket SFBP med hänvisning till 5 kap. 4 § andra stycket LAF i dess lydelse från den 1 januari 1990).

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 59 § andra stycket SFBP

Vid dödsfall efter utgången av 1989 gäller bestämmelserna om rätt till livränta för ett utländskt barn som tagits emot här i landet i adoptionssyfte i 5 kap. 4 § andra stycket i den upphävda lagen om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 2003 även om arbetsskadan inträffat före den 1 januari 1990.

4.3.2. Beräkning av barnlivränta

Livränta till barn betalas med 20 procent av ersättningsunderlaget om den avlidne efterlämnar änka eller därmed likställd kvinna som har rätt till livränta enligt LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990 (änkelivränta) även om

skadan inträffat efter utgången av år 1989 (7 kap. 60 § SFBP med hänvisning till 5 kap. 10 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 60 § SFBP

Om den avlidne efterlämnar änka eller med änka likställd kvinna som är berättigad till livränta enligt bestämmelserna i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 1990 ska, även om den arbetsskada till följd av vilken den försäkrade avlidit inträffar efter utgången av 1989, vid bestämmandet av livränta till barn efter den försäkrade tillämpas bestämmelserna i 5 kap. 10 § samma lag i deras nyss angivna lydelse.

5 kap. 10 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990

Livränta utgår till varje barn med belopp som motsvarar 20 procent av ersättningsunderlag som sägs i 2 §, om den försäkrade efterlämnar änka eller kvinna som avses i 6 §. I annat fall utgör livränta för ett barn 40 procent av nämnda underlag. Är i sådant fall flera barn berättigade till livränta, ökas procenttalet 40 med 20 för varje barn utöver det första och fördelas det sammanlagda livräntebeloppet lika mellan barnen.

I annat fall betalas livränta med 40 procent av ersättningsunderlaget till det första barnet och 20 procent till varje ytterligare barn. Om det finns flera barn ska det sammanlagda livräntebeloppet delas lika mellan barnen (5 kap. 5 § LAF i dess lydelse från och med januari 1990).

5 kap. 5 § LAF i dess lydelse från och med januari 1990

Livränta till ett efterlevande barn utges med belopp som för år räknat motsvarar 40 procent av det ersättningsunderlag som anges i 3 §. Är flera barn berättigade till livränta efter den försäkrade, ökas det nämnda procenttalet med 20 för varje barn utöver det första och fördelas det sammanlagda livräntebeloppet lika mellan barnen.

5. Omställningslivränta

I detta kapitel beskrivs villkoren för ersättning i form av omställningslivränta. I kapitlet beskrivs också hur livräntan beräknas. Omställningslivränta till efterlevande make kan lämnas i form av allmän omställningslivränta och förlängd omställningslivränta.

Allmän omställningslivränta och förlängd omställningslivränta är efterlevandeförmåner inom arbetsskadeförsäkringen som betalas ut på samma villkor som allmän omställningspension och förlängd omställningspension enligt SFB.

Allmänna bestämmelser – rätten till omställningslivränta

88 kap. 6 § SFB

Omställningslivränta till efterlevande make till en avliden som avses i 87 kap. 3 § kan lämnas i form av

- allmän omställningslivränta, och
- förlängd omställningslivränta.

Det som föreskrivs om make i detta kapitel tillämpas också i fråga om sådan efterlevande som avses i 80 kap. 4 §.

I detta kapitel beskrivs bestämmelserna om omställningslivränta till efterlevande maka eller make. Bestämmelserna finns i 87 och 88 kap. SFB. Motsvarande bestämmelser för tid före den 1 januari 2011 finns i LAF.

Bestämmelserna om omställningslivränta inom arbetsskadeförsäkringen tillämpas också i de fall ersättning ska betalas ut med stöd av 43 kap. SFB (statligt personskadeskydd) eller kapitel 44 kap. SFB (krigsskadeersättning till sjömän).

Innan Pensionsmyndigheten kan fatta beslut om omställningslivränta ska Försäkringskassans bedömning om dödsfallet berodde på en arbetsskada och beräkning av ersättningsunderlaget inhämtas (87 kap. 3 § SFB).

5.1. Rätten till allmän omställningslivränta

Om en försäkrad har avlidit till följd av en arbetsskada kan livränta betalas till hans eller hennes efterlevande maka eller make (88 kap. 6 och 7 §§ SFB).

Rätt till omställningslivränta har en efterlevande make eller maka eller med make eller maka likställd person som inte har uppnått **åldern för grundpension** och som stadigvarande sammanbodde med sin maka eller make vid dennes död om den efterlevande

- vid dödsfallet stadigvarande sammanbodde med barn under 18 år som stod under vårdnad av makarna eller en av dem eller
- oavbrutet hade sammanbott med maken under en tid av minst fem år fram till tidpunkten för dödsfallet (88 kap. 6 och 7 §§ SFB med hänvisning till 80 kap. 3 § SFB).

Rätten till omställningslivränta – vem som kan få allmän omställningslivränta

88 kap. 7 § SFB

En efterlevande make har rätt till allmän omställningslivränta under de närmare förutsättningar som anges i 80 kap. 3 §.

Rätten till allmän omställningspension – vem som kan få allmän omställningspension

80 kap. 3 § SFB

En efterlevande make, som stadigvarande sammanbodde med sin make vid dennes död, har rätt till allmän omställningspension om denne var försäkrad för sådan förmån enligt 4 och 6 kap. och den efterlevande

1. vid dödsfallet stadigvarande sammanbodde med barn under 18 år, som stod under vårdnad av makarna eller en av dem, eller
2. oavbrutet hade sammanbott med maken under en tid av minst fem år fram till dödsfallet.

Med efterlevande make eller maka likställs en person som utan att vara gift, stadigvarande sammanbodde med en ogift man eller kvinna vid dennes död och som tidigare har varit gift med eller har eller har haft eller då väntade barn med denne (88 kap. 6 § SFB med hänvisning till 80 kap. 4 § SFB).

5.1.1. Stadigvarande och oavbrutet sammanboende

Den bedömning om makarna bodde stadigvarande tillsammans vid dödsfallet och om de bott tillsammans utan avbrott de senaste fem åren före dödsfallet som ligger till grund för beslutet om omställningspension ska också ligga till grund för motsvarande bedömning avseende omställningslivränta (88 kap. 7 § SFB med hänvisning till 80 kap. 3 § SFB).

Läs mer om stadigvarande och oavbrutet sammanboende i vägledning 2010:4 *Efterlevandepension och efterlevandestöd*.

5.1.2. Sammanboende med barn

När det gäller stadigvarande sammanboende med barn gäller samma bedömning som för rätt till omställningspension (88 kap. 7 § SFB med hänvisning till 80 kap. 3 § SFB).

Läs mer om stadigvarande sammanboende med barn under 18 år i vägledning 2010:4 *Efterlevandepension och efterlevandestöd*.

5.1.3. Förmånstiden

Allmän omställningslivränta kan lämnas under tolv månader från tidpunkten för dödsfallet.

Förmånstiden

88 kap. 11 § första stycket SFB

Allmän omställningslivränta lämnas för den tid som anges i fråga om allmän omställningspension i 80 kap. 5 §.

Förmånstiden

80 kap. 5 § SFB

Allmän omställningspension kan lämnas under tolv månader från tidpunkten för dödsfallet.

Om dödsfallet har inträffat den 1 januari 2005 eller senare finns rätt till omställningslivränta under en tid av tolv månader räknat från tidpunkten för dödsfallet (88 kap. 11 § SFB med hänvisning till 80 kap. 5 § SFB). Om dödsfallet har inträffat åren 2003 eller 2004 föreligger rätt till omställningslivränta under tio månader (4 kap. 2 § EPL i dess lydelse före 2005).

Rätten till allmän omställningslivränta upphör när tolv månadersperioden passerat eller tidigare om den efterlevande dessförinnan uppnår **åldern för grundpension**. I så fall dras livräntan in vid utgången av månaden före den månad den efterlevande **uppnår åldern för grundpension** (88 kap. 10 och 11 §§ SFB med hänvisning till 77 kap. 18 § SFB). **För mer information om åldersgränser i pensionssystemet se avsnitt 1.4.**

Förmånstiden

88 kap. 10 § andra stycket SFB

Bestämmelserna i 77 kap. 16–18 §§ om barnpension och omställningspension tillämpas även i fråga om barnlivränta respektive omställningslivränta.

Förmånstiden

77 kap. 18 § 1 SFB

Efterlevandepension och efterlevandestöd lämnas till och med den månad då rätten till förmånen upphör. Dock lämnas följande förmåner längst till och med månaden före den då den efterlevande fyller 66 år:

1. omställningspension,
2. garantipension till omställningspension, och
3. änkepension i form av 90-procentstillägg.

Pensionsmyndigheten ska dra in livräntan från och med månaden efter den under vilken rätten upphör (se 77 kap. 17 och 18 §§ SFB).

Läs mer om förmånstid för allmän omställningspension och allmän omställningslivränta i vägledning 2010:4 *Efterlevandepension och efterlevandestöd*.

Exempel

En efterlevande har beviljats omställningslivränta från och med juni 2022 till och med maj 2023. Den sista utbetalningen görs i maj 2023 och livräntan dras in från och med juni 2023.

5.1.4. Omställningslivränta efter flera avlidna

Om en efterlevande för samma månad har rätt till omställningslivränta efter flera avlidna ska livräntan efter den sist avlidne betalas ut. Om livräntorna är olika höga betalas det högsta beloppet ut (88 kap. 9 § SFB).

Omställningslivränta efter flera avlidna

88 kap. 9 § SFB

Är någon för samma månad berättigad till omställningslivränta efter flera avlidna, lämnas livränta endast efter den sist avlidne eller, om livräntebeloppen efter de avlidna är olika höga, det högsta beloppet.

5.2. Rätten till förlängd omställningslivränta

En efterlevande som inte har uppnått åldern för grundpension kan ha rätt till förlängd omställningslivränta efter det att rätten till allmän omställningslivränta har upphört (88 kap. 8 § SFB med hänvisning till 80 kap. 6 § SFB). För rätt till förlängd omställningslivränta krävs att den efterlevande har den rättsliga vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn som är under 18 år och som vid dödsfallet stadigvarande vistades i makarnas hem (88 kap. 8 § SFB med hänvisning till 80 kap. 6 § SFB). Läs mer om åldersgränserna i pensionssystemet i avsnitt 1.4.

Rätten till omställningslivränta – vem som kan få förlängd omställningslivränta

88 kap. 8 § SFB

En efterlevande make har rätt till förlängd omställningslivränta under de närmare förutsättningar som anges i 80 kap. 6 och 7 §§.

Rätten till förlängd omställningspension – vem som kan få förlängd omställningspension

80 kap. 6 § SFB

En efterlevande som har haft rätt till allmän omställningspension har, för tid efter det att rätten till denna upphört, rätt till förlängd omställningspension om han eller hon har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under 18 år som vid dödsfallet stadigvarande vistades i makarnas hem.

5.2.1. Förmånstiden

Den efterlevande kan få förlängd omställningslivränta under 12 månader om det finns barn under 18 år. Omställningslivräntan betalas dock alltid ut till och med den månad det yngsta barnet fyller 12 år (88 kap. 11 § SFB med hänvisning till 80 kap. 8 § SFB).

Förmånstiden

88 kap. 11 § andra stycket SFB

Förlängd omställningslivränta lämnas för tid som anges i fråga om förlängd omställningspension i 80 kap. 8 §.

80 kap. 8 § SFB

Förlängd omställningspension kan lämnas under tolv månader eller till den senare tidpunkt när det yngsta barnet fyller tolv år.

Rätten till förlängd omställningslivränta upphör på samma villkor som förlängd omställningspension.

Rätten till förlängd omställningslivränta upphör om den efterlevande *ingår äktenskap* eller *stadigvarande börjar sammanbo* med någon som hen varit gift med eller har eller har haft barn med (88 kap. 8 § SFB med hänvisning till 80 kap. 7 § SFB).

Om den efterlevande gifter sig eller blir sambo

80 kap. 7 § SFB

Rätt till förlängd omställningspension föreligger inte

1. om den efterlevande gifter sig, eller
2. om den efterlevande är sambo med någon som han eller hon har varit gift med eller har eller har haft barn med.

Rätten till förlängd omställningslivränta upphör också om den efterlevande *inte längre stadigvarande sammanbor* med det barn som ger rätt till livränta eller om barnet avlider (88 kap. 8 § SFB med hänvisning till 80 kap. 6 § SFB).

Vem som kan få förlängd omställningspension

80 kap. 6 § SFB

En efterlevande som har haft rätt till allmän omställningspension har, för tid efter det att rätten till denna upphört, rätt till förlängd omställningspension om han eller hon har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under 18 år som vid dödsfallet stadigvarande vistades i makarnas hem.

En ytterligare begränsning är att förlängd omställningslivränta, precis som omställningslivränta, kan betalas ut längst till och med månaden före den då den efterlevande uppnår åldern för grundpension. (88 kap. 10 § SFB med hänvisning till 77 kap. 18 § SFB).

Livräntan dras in från och med månaden efter den under vilken rätten till livränta upphör (88 kap. 10 § SFB med hänvisning till 77 kap. 17 § SFB).

Exempel

En efterlevande född i februari 1958 har beviljats omställningslivränta från och med juni 2023. I februari 2024 fyller den efterlevande 66 år och uppnår då åldern för grundpension. Den sista utbetalningen görs i januari 2024 och livräntan dras in från och med februari 2024.

Läs mer om förutsättningar för rätt till förlängd omställningspension i vägledning 2010:4 *Efterlevandepension och efterlevandestöd*.

5.3. Beräkning av omställningslivränta

Omställningslivränta till efterlevande make betalas med 20 procent av ersättningsunderlaget om det finns barn som har rätt till livränta efter den avlidne. I annat fall betalas omställningslivränta med 45 procent av ersättningsunderlaget (88 kap. 13 § SFB).

Beräkning av omställningslivränta

88 kap. 13 § SFB

Omställningslivränta motsvarar, när den avlidne även efterlämnar barn som har rätt till livränta efter honom eller henne, för år räknat 20 procent av det ersättningsunderlag som anges i 14–16 §§.

Om den avlidne inte efterlämnar barn som har rätt till livränta efter honom eller henne, motsvarar livräntan 45 procent av ersättningsunderlaget.

5.3.1. Begränsningsregler för flera livräntor

Samtliga efterlevandelivräntor efter en avliden får tillsammans inte överstiga ersättningsunderlaget. I sådana fall ska livräntorna sättas ned proportionellt så att de tillsammans motsvarar ersättningsunderlaget (88 kap. 17 § SFB).

Begränsningsregler för flera livräntor

88 kap. 17 § SFB

Om livräntorna till de efterlevande efter en avliden sammantagna överstiger det ersättningsunderlag som anges i 14–16 §§, ska livräntorna sättas ned proportionellt så att de tillsammans motsvarar detta underlag.

Exempel

En försäkrad avlider och efterlämnar fyra barn och make. Den sammanlagda ersättningen till de efterlevande skulle teoretiskt bli 120 % (40 % + 20 % + 20 % + 20 % + 20 %). Ersättningarna efter nedsättningen blir att barnen får 20,83 % vardera och den efterlevande maken 16,67 % av ersättningsunderlaget.

Nedsättningen beräknas enligt följande:	
Omställningslivränta	20 %
Barnlivränta	(40 + 20 + 20 + 20) 100 %
Totalt	120 %
Omställningslivränta 20/120	16,67 %
Barnlivränta totalt 100 /120	83,33 %
Barnlivränta per barn 83,33 /4	20,83 %

5.3.2. Omräkning vid ändrade förhållanden

När efterlevandelivräntor som i exemplet ovan har satts ned på grund av att de sammantagna livräntorna överstiger ersättningsunderlaget ska en omräkning ske när någons rätt till livränta upphör.

5.4. Omställningslivränta vid arbetsskada och/eller dödsfall före 2003

Aktuella bestämmelser om omställningslivränta finns i SFB och gäller från och med den 1 januari 2011. För tiden 2003–2010 finns motsvarande bestämmelser i LAF. Vad som gäller vid arbetsskada och/eller dödsfall före 2003 framgår av övergångsbestämmelserna i SFBP.

5.4.1. Arbetsskada före år 2003

Om den efterlevande har rätt till omställningspension och dödsfallet inträffar efter utgången av 2002 ska bestämmelserna i SFB om efterlevandelivränta gälla även i de fall visandedagen (dvs. tidpunkten för skadan) inträffat före år 2003. I denna situation avgör dödsfallstidpunkten vilka bestämmelser som ska tillämpas gällande efterlevandelivräntan (7 kap. 66 och 67 §§ SFBP samt prop. 1999/2000:91 s. 227 och 348).

Exempel

En försäkrad avlider år 2003 till följd av en arbetsskada som inträffade 2001. Den efterlevande beviljas omställningspension i tio månader.

Om dödsfallet har inträffat år 2003 eller senare och arbetsskadan har inträffat något av åren 1990–2002 gäller bestämmelserna om omställningslivränta i 88 kap. 7, 8, 10 och 11 §§ SFB (se kapitel 5) under förutsättning att den efterlevande *inte samtidigt har rätt till änkepension* enligt 83 och 84 kap. SFB.

Om den efterlevande *samtidigt har rätt till änkepension* gäller bestämmelserna i LAF i dess lydelse före den 1 januari 2003 för rätt till omställningslivränta. Tidpunkten för när arbetsskadan inträffade avgör vilka bestämmelser som ska tillämpas (se 7 kap. 67 § SFBP).

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 67 § SFBP

Bestämmelserna om omställningslivränta i 88 kap. 7, 8, 10 och 11 §§ socialförsäkringsbalken gäller även om arbetsskadan har inträffat under något av åren 1990–2002 under förutsättning att den efterlevande till följd av dödsfallet *inte samtidigt har rätt till änkepension* enligt 83 och 84 kap. socialförsäkringsbalken.

Avseende rätt till änkepension se vidare i vägledning 2010:4 *Efterlevandepension och efterlevandestöd*.

Exempel

En försäkrad avlider år 2003 till följd av en arbetsskada som inträffade 2001. Den efterlevande änkan beviljas änkepension med stöd av bestämmelserna i 83 kap. 4 och 5 §§ SFB. Eftersom arbetsskadan inträffat före 2003 kan omställningslivränta utbetalas i sex månader.

5.4.2. Dödsfall före år 2003

Skrivningar nedan hänvisar till *äldre bestämmelser* i LAF. Vid hänvisning till LAF avses med *äldre bestämmelser* bestämmelserna i LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990.

Om dödsfallet har inträffat före den 1 januari 2003 gäller alltid äldre bestämmelser i LAF, dvs. en efterlevande maka eller make som inte hade fyllt 65 år har rätt till omställningslivränta om

- den efterlevande oavbrutet hade sammanbott med maken under en tid av minst fem år fram till tidpunkten för dödsfallet eller
- vid dödsfallet stadigvarande sammanbodde med barn under tolv år som stod under vårdnad av makarna eller endera av dem.

Omställningslivränta betalas ut i tolv månader om dödsfallet har inträffat under åren 1990–1996 och i sex månader om dödsfallet har inträffat 1997–2002 (7 kap. 66 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 6 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 2003 och 8 kap. 4 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2003).

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 66 § SFBP

I fall då efterlevandes rätt till livränta grundas på en arbetsskada som har inträffat före den 1 januari 2003 gäller, om inte annat föreskrivs i 67 och 68 §§, fortfarande äldre bestämmelser om sådan livränta. Har dödsfallet inträffat före utgången av 2002 gäller alltid de äldre bestämmelserna.

6. Änkelivränta

6.1. Rätten till änkelivränta

En efterlevande kvinna vars make har avlidit till följd av en arbetsskada som har inträffat före den 1 januari 1990 har oberoende av födelseår rätt till änkelivränta enligt äldre bestämmelser i LAF (se 7 kap. 58 § SFBP med hänvisning till 7 kap. 59–65 §§ SFBP). En efterlevande kvinna som är född 1944 eller tidigare kan ha rätt till livränta enligt äldre bestämmelser även om den arbetsskada som orsakar dödsfallet inträffar efter utgången av år 1989. En förutsättning för detta är, med undantag för frånskilda kvinnor, att kvinnan vid utgången av år 1989 var gift med eller stadigvarande sammanbodde med den man efter vilken livräntan ska betalas. Som stadigvarande sammanboende räknas den som sammanbodde med någon som hon har varit gift med eller hade eller hade haft barn med eller väntade barn med eller annars under avsevärd tid levde samman med under äktenskapsliknande förhållanden (7 kap. 61 § SFBP). Med avsevärd tid förstås enligt praxis en sammanlevnad under omkring två år (prop. 1975/76:197 s. 80).

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 61 § SFBP

I fråga om rätt till livränta för efterlevande kvinnor som är födda 1944 eller tidigare gäller fortfarande bestämmelserna om livränta i 5 kap. 2–8 och 12–14 §§ samt 6 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i deras lydelse före den 1 januari 1990 även om den arbetsskada till följd av vilken den försäkrade avlidit inträffar efter utgången av 1989.

I fråga om andra kvinnor än de som avses i 5 kap. 8 § samma lag i dess nyss angivna lydelse är dock en förutsättning för detta att kvinnan vid utgången av 1989 var gift med den man efter vilken livräntan ska utbetalas eller då sammanbodde med honom under sådana förhållanden som avses i 5 kap. 6 § samma lag i dess nyss angivna lydelse.

Änka efter en försäkrad har rätt till änkelivränta om hon

- har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under 16 år som vid mannens död stadigvarande vistades i makarnas hem eller hos änkan (barnvillkor), eller
- hade fyllt 36 år vid mannens död (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 2–8 och 12–14 §§ LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

5 kap. 3 § LAF i dess lydelse före den första januari 1990

Änka efter försäkrad har rätt till livränta, om hon

1. har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under 16 år, som vid den försäkrades död stadigvarande vistades i makarnas hem eller hos änkan, eller
2. hade fyllt 36 år vid den försäkrades död.

Upphör rätten till livränta enligt första stycket 1, skall vid bedömning av rätt till livränta enligt 2 anses som om den försäkrade avled vid den tidpunkt då rätten till livränta enligt 1 upphörde.

6.1.1. Stadigvarande sammanboende och stadigvarande vistelse

I förarbetena till LAF har beträffande uttrycken stadigvarande sammanbor och stadigvarande vistas när det gäller barn uttalats bl.a. följande. Uttrycken bör ges samma innebörd som inom den allmänna pensioneringen. Om ett barn under ferierna bor i hemmet bör inte den omständigheten att det under övrig del av året vistas på annan ort för skolgång anses medföra att kravet på stadigvarande vistelse i hemmet inte är uppfyllt. Detta gäller även till exempel döva, blinda och psykiskt utvecklingsstörda barn som ges särskild undervisning. Om barnet är varaktigt omhändertaget för vård på institution eller i familjehem bör man däremot inte anse att barnet stadigvarande vistades i hemmet. Barns tillfälliga vistelse på exempelvis sjukhus, barnhem eller i enskilt hem bör inte påverka rätten för änkan till efterlevandelivränta (prop. 1975/76:197 s. 102).

Barn som grundar rätt till änkelivränta behöver inte vara änkans eget eller hennes avlidne makes barn. Det avgörande är att änkan har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barnet samt att barnet stadigvarande vistades i makarnas hem eller hos änkan vid tidpunkten för dödsfallet (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 3, 6 och 8 §§ LAF i deras lydelse före den 1 januari 1990). Med vårdnad menas rättslig vårdnad enligt FB.

Om änkan väntade barn vid tidpunkten för mannens dödsfall är barnvillkoret för änkans rätt till livränta uppfyllt från och med barnets födelsemånad (prop. 1960:75 s. 101).

En änka som har uppburit livränta på grund av att hon har haft barn som är under 16 år kan få behålla livräntan när barnet fyller 16 år. Detsamma gäller när hon inte längre stadigvarande sammanbor med barn under 16 år. Förutsättningen är att änkan vid denna tidpunkt fyllt 36 år. Livräntan ska beräknas med hänsyn till änkans ålder vid denna tidpunkt (5 kap. 3 § LAF i dess lydelse före 1 januari 1990).

6.1.2. Livränta till med änka jämställd kvinna

Med änka likställs i fråga om rätt till livränta en kvinna som vid den försäkrades död stadigvarande var sammanboende med honom och som hade varit gift med eller hade eller hade haft barn med honom eller väntade barn med honom (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP och 5 kap. 6 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

Om kvinnan väntade barn vid mannens död bör Pensionsmyndigheten inte ifrågasätta om det är parternas gemensamma barn. En utredning görs endast om det finns särskilda skäl att ifrågasätta att det har rört sig om ett gemensamt barn. I så fall kan det faderskapsrättsliga avgörandet läggas till grund för bedömningen av om den efterlevande ska jämföras med en efterlevande make (prop. 1987/88:171 s. 190).

Med änka jämföras även kvinna som annars levde samman med den försäkrade sedan avsevärd tid under äktenskapsliknande förhållanden (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP). Med avsevärd tid förstås enligt praxis en sammanlevnad under omkring två år.

Som förutsättning för rätt till änkelivränta till sammanboende kvinna krävs att varken mannen eller kvinnan var gift med någon annan vid tidpunkten för dödsfallet (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. LAF i dess lydelse före 1 januari 1990).

Livränta till med änka jämförd kvinna upphör om kvinnan gifter sig eller om hon under avsevärd tid lever samman med man under äktenskapsliknande förhållanden. Upphör äktenskapet eller sammanboendet innan det har bestått i fem år kan änkelivränta betalas på nytt om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 5 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

6.1.3. Livränta till frånskild kvinna

Änkelivränta kan betalas till en frånskild kvinna om den före detta maken vid sin död var skyldig att betala ett lagstadgat periodiskt underhållsbidrag till henne. Detta gäller under förutsättning att kvinnan

- har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under 16 år som vid den försäkrades död stadigvarande vistades i dennes hem eller hos henne, eller
- hade fyllt 36 år vid den försäkrades död (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 8 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

Om rätten till änkelivränta upphör enligt punkt 1 ska vid bedömningen av rätt till änkelivränta enligt punkt 2 anses som om den försäkrade avled vid den tidpunkt då rätten till änkelivränta enligt punkt 1 upphörde (5 kap. 8 § LAF med hänvisning till 3 § samma kapitel i dess lydelse före den 1 januari 1990).

6.1.4. Änkelivräntan upphör

Livränta till änka upphör om hon gifter om sig eller om hon under avsevärd tid lever samman med en man under äktenskapsliknande förhållanden. Med avsevärd tid menas en sammanlevnad under omkring två år (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 5 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990 och prop. 1975/76:197 s. 80).

Upplöses det nya äktenskapet inom fem år inträder på nytt rätten till änkelivränta efter den första mannen. Detsamma gäller om en sammanlevnad under äktenskapsliknande förhållanden upphör.

Femårsperioden räknas i det sista fallet från den tidpunkt då parterna kan anses ha sammanlevt sedan avsevärd tid, dvs. efter omkring två år. Vid bestämmande av den nya livräntan tas hänsyn till sådana omständigheter som

har inträffat under den tid livräntan har varit indragen, till exempel att änkan inte längre har barn under 16 år i hemmet (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 5 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990 och prop. 1975/76:197 s. 102).

5 kap. 5 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990

Änkans rätt till livränta upphör om hon gifter sig eller avsevärd tid lever samman med man under äktenskapsliknande förhållanden. Upplöses äktenskapet inom fem år eller upphör sammanlevnaden inom samma tid, skall livräntan utgå på nytt.

6.2. Änkelivräntans storlek

Livränta till änka betalas med 40 procent av ersättningsunderlaget om det finns barn till den avlidne som är berättigad till livränta och i annat fall med 45 procent av underlaget (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 8 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

5 kap. 8 § andra stycket LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990

Livränta enligt första stycket får, när den försäkrade efterlämnar barn som har rätt till livränta efter honom enligt denna lag, motsvara högst 40 och i annat fall högst 45 procent av ersättningsunderlag som sägs i 2 §.

6.2.1. Avtrappningsregel

Avtrappningsregeln gällande änkelivränta är utformad efter mönster av motsvarande regel om änkepension. Regeln gäller för en barnlös änka som vid tidpunkten när mannen avled hade fyllt 36 år. Avtrappningen sätter in om änkan var yngre än 50 år när mannen avled eller den tidpunkt då hon upphörde att ha barn under 16 år. Livräntan minskas med 1/15 för varje år som återstår tills hon blir 50 år. Det innebär att den lägsta änkelivräntan (1/15 av 45 procent av ersättningsunderlaget) betalas ut till barnlös änka som var mellan 36 och 37 år när mannen avled (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 4 § andra stycket LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

6.2.2. Avdrag för underhållsbidrag

Det finns bestämmelser om avdrag för underhållsbidrag för kvinna som jämföras med änka, för kvinna som tidigare har levt tillsammans med den avlidne under äktenskapsliknande förhållanden och för fränskild kvinna.

Om en kvinna som jämföras med änka har rätt till underhållsbidrag från tidigare make minskas änkelivräntan med samma belopp som bidraget. Är den tidigare maken avliden ska på motsvarande sätt den livränta som betalas efter den sammanboende minskas med livränta, skadestånd eller annan ersättning som upphör att betalas ut om kvinnan ingår nytt äktenskap (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 7 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

Avdrag görs även för livränta efter en man som kvinnan tidigare har levt tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden (7 kap. 58 och 61

§§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 7 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

Änkelivränta till en fränskild kvinna som uppbar underhållsbidrag från den avlidne får inte betalas med högre belopp än underhållsbidraget. Beloppet får dock högst motsvara änkelivräntan alltså 40 procent av ersättningsunderlaget för en kvinna med barn som inte har fyllt 16 år och i annat fall 45 procent. Någon avtrappningsregel på grund av kvinnans ålder finns inte i detta fall (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 5 kap. 8 § LAF i dess lydelse före 1 januari 1990).

7. Begravningshjälp

I detta kapitel redogörs för bestämmelserna om begravningshjälp från arbetsskadeförsäkringen. Bestämmelserna finns i 87 kap. SFB.

Bestämmelserna om efterlevandeförmåner inom arbetsskadeförsäkringen tillämpas också i de fall ersättning ska betalas ut med stöd av 43 kap. SFB, statligt personskadeskydd eller 44 kap. SFB, krigsskadeersättning till sjömän.

Innan Pensionsmyndigheten kan fatta beslut om begravningshjälp ska Försäkringskassans bedömning om dödsfallet berodde på en arbetsskada inhämtas (87 kap. 3 § SFB).

7.1. Rätten till begravningshjälp

Dödsboet efter en avliden kan ha rätt till begravningshjälp om dödsfallet har orsakats av en arbetsskada.

Allmänna bestämmelser om arbetsskadeersättning m.m. vid dödsfall

87 kap. 3 § första stycket SFB

Om en försäkrad har avlidit till följd av arbetsskada eller skada som avses i 43 eller 44 kap. kan ersättning lämnas i form av begravningshjälp enligt 4 § och efterlevandelivränta enligt 88 kap.

En förutsättning för att begravningshjälp ska kunna betalas är att en försäkrad faktiskt har avlidit till följd av en arbetsskada. Det innebär att det inte räcker att den försäkrade har försvunnit under en resa och det kan antas att hen har avlidit, som vid efterlevandepension och livränta till efterlevande.

Begravningshjälp betalas till den som enligt lag ska förvalta den avlidnes egendom (87 kap. 5 § SFB). Enligt 18 kap. 1 § ÄB ska dödsbodelägarna gemensamt förvalta den avlidnes egendom.

Begravningshjälpen betalas oavsett om den försäkrade samtidigt hade skydd för begravningskostnad genom någon annan försäkring (prop. 1975/76:197 s. 85).

7.2. Beräkning av begravningshjälp

Om en försäkrad har avlidit till följd av en arbetsskada betalas begravningshjälp med ett belopp som motsvarar 30 procent av prisbasbeloppet vid tiden för dödsfallet (87 kap. 4 § SFB).

Begravningshjälp

87 kap. 4 § SFB

Begravningshjälp lämnas med belopp som motsvarar 30 procent av prisbasbeloppet vid tiden för dödsfallet.

Begravningshjälp enligt arbetsskadeförsäkringen är att betrakta som dödsfallsersättning enligt artikel 65 i förordning 1408/71 och artikel 42 i 883/2004. Om en anställd eller egenföretagare avlider till följd av en arbetsskada när hen var försäkrad enligt svensk lagstiftning är Pensionsmyndigheten skyldig att betala ut dödsfallsersättning oavsett var personen är bosatt när dödsfallet inträffade.

Ansökan om begravningshjälp görs från samma medlemsland som den efterlevande har ansökt om förmån för efterlevande från.

Om det inte kommer fram något som tyder på att dödsfallet har orsakats av arbetssjukdom eller olycksfall i arbetet kan beslut om avslag för begravningshjälp fattas direkt av handläggare vid Pensionsmyndigheten.

Om det framgår av inkomna handlingar i ärendet att dödsfallet har orsakats av en arbetssjukdom eller olycksfall i arbetet ska uppdrag om utredning av arbetsskada skickas till Försäkringskassan. Försäkringskassan gör bedömning om dödsfallet har orsakats av arbetsskada. När svar inkommer från Försäkringskassan fattar Pensionsmyndigheten beslut i ärendet och meddelar det andra landet sitt beslut tillsammans med handling E124.

8. Övriga livräntor till efterlevande

8.1. Särskild efterlevandelivränta

Särskild efterlevandelivränta kan inte beviljas efter utgången av år 2002. Avsnittet innehåller information om bestämmelser före den 1 januari 2003 gällande ersättning till efterlevande i form av särskild efterlevandelivränta som gäller enligt 7 kap. 66 § SFBP. I kapitlet beskrivs också vem som har rätt till särskild efterlevandelivränta efter utgången av år 2002. Information om hur den särskilda efterlevandelivräntan minskas med andra ersättningar finns i kapitlet om samordning.

8.1.1. Rätten till särskild efterlevandelivränta

Om särskild efterlevandepension har beviljats eller rätten till sådan pension uppkommit före den 1 januari 2003 ska dock särskild efterlevandelivränta kunna beviljas enligt i övrigt samma förutsättningar som före 2003 (7 kap. 66 § SFBP och bet. 1999/2000:SfU13 s. 43).

Rätt till särskild efterlevandelivränta har en efterlevande make som uppfyller villkoren för rätt till omställningslivränta. Kravet är att den efterlevandes möjlighet att bereda sig inkomst i ett för honom eller henne lämpligt arbete är nedsatt med minst en fjärdedel sedan makens död. Nedsättningen ska bero på

- arbetsmarknadsmässiga skäl,
- nedsatt hälsa eller
- annan därmed jämförlig omständighet som kan antas vara inte endast kortvarig (5 kap. 7 § LAF i dess lydelse före 1 januari 2003).

Prövningen av rätten till särskild efterlevandelivränta ska ske efter samma grunder som gäller för rätt till särskild efterlevandepension inom den allmänna pensioneringen. Om det finns rätt till särskild efterlevandelivränta så inträder den vid tidpunkten då omställningslivräntan upphört (5 kap. 7 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 2003).

Bedömningen av försörjningsförmågans nedsättning görs på samma sätt som inom förtidspensioneringen. Det innebär att om förvärvsmöjligheterna är helt nedsatta kan den efterlevande få hel särskild efterlevandelivränta. Om förvärvsmöjligheterna är nedsatta i mindre grad men med minst en fjärdedel av det normala kan livräntan betalas som en fjärdedels livränta. I övriga fall ges halv eller tre fjärdedels livränta (5 kap. 7 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 2003).

8.1.2. Beräkning av särskild efterlevandelivränta

Hel särskild efterlevandelivränta utges, precis som omställningslivräntan, med 45 procent av ersättningsunderlaget. Finns det barn till den avlidne som samtidigt har rätt till barnlivränta utges livräntan istället med 20 procent av underlaget (5 kap. 8 § LAF i dess lydelse före 1 januari 2003).

8.1.3. Förmånstiden

Särskild efterlevandelivränta kan begränsas till viss tid (5 kap. 7 § LAF i dess lydelse före 1 januari 2003 och 8 kap. 10 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2003). Eftersom särskild efterlevandelivränta inte kan beviljas efter utgången av 2002 kan livränta som har begränsats till en tid under 2003 eller senare inte förlängas.

Exempel

En kvinna uppbär särskild efterlevandelivränta till och med juli månad 2003. Hon ansöker om att få rätten till livränta prövad på nytt från och med augusti 2003. I ansökan uppges att möjligheten att få inkomst genom ett lämpligt arbete fortfarande är nedsatt. Ansökan avslås med motiveringen att särskild efterlevandelivränta inte kan beviljas efter utgången av år 2002.

En efterlevande förälder kan beviljas livränta enligt de äldre bestämmelserna i 5 kap. 11 § LAF i dess lydelse före 1 januari 1990 om barnet har avlidit till följd av en arbetsskada som visade sig före den 1 januari 1990 (7 kap. 58 § SFBP).

För rätt till livränta krävs att föräldern till följd av dödsfallet mister behövligt underhåll med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden. Med behövligt underhåll menas inte bara en nödtorftig bärgning utan i princip en bibehållen standard inom rimliga gränser (7 kap. 58 § SFBP med hänvisning till 5 kap. 11 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

Livränta till förälder betalas med högst 20 procent av ersättningsunderlaget. Livränta prövas för varje förälder för sig. Det finns inget formellt krav på att den avlidne har betalat underhåll till föräldern före dödsfallet men detta jämte andra omständigheter bör beaktas (7 kap. 58 § SFBP med hänvisning till 5 kap. 11 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990).

I rättsfallsreferat som gäller tillämpningen av motsvarande bestämmelser i YFL berörs omständigheter, faktiskt utgivet underhållsbidrag, sannolikheten för fortsatt eller framtida underhåll, försörjarens ålder och familjeförhållanden, försörjarens förvärvsförmåga och arbetsinkomst, föräldrarnas ålder, hälsotillstånd och yrkesutbildning m.m. som påverkar deras förvärvsförmåga samt deras ekonomiska tillgångar, som bör beaktas vid bedömningen av rätt till livränta till förälder.

9. Ersättningsunderlag vid beräkning av efterlevandelivränta

Detta kapitel ger en översiktlig beskrivning av ersättningsunderlaget för beräkning av livränta till efterlevande. Bestämmelserna om ersättningsunderlag finns i 88 kap. 14–16 §§ SFB med hänvisning till 41–44 kap. SFB.

Från och med den 1 januari 2010 är det Pensionsmyndigheten som fattar beslut om förmåner till efterlevande enligt SFB och SFBP. Innan Pensionsmyndigheten kan fatta beslut om dessa ska Försäkringskassans bedömning om dödsfallet har inträffat till följd av en arbetsskada och beräkning av ersättningsunderlaget inhämtas (87 kap. 3 § andra stycket SFB).

Livränta till efterlevande beräknas i princip på den årsinkomst som den avlidne hade vid tiden för dödsfallet.

I Försäkringskassans vägledning 2003:4 Förmåner vid arbetsskada finns ytterligare information om de inkomster som ligger till grund för beräkning av ett ersättningsunderlag.

9.1. Ersättningsunderlaget grundas på den avlidnes årsinkomst

Efterlevandeskyddet är utformat så att livränta till efterlevande ska motsvara en viss procent av den avlidnes årsinkomst.

Om den avlidne hade egen livränta med anledning av förlust av arbetsförmågan grundas efterlevandelivräntan på den avlidnes livränta. Om den avlidne inte hade livränta vid dödsfallet ska efterlevandelivräntan grundas på den inkomst som skulle ha legat till grund för egenlivränta om denna hade börjat betalas ut vid tiden för dödsfallet (88 kap. 14 § SFB).

Ersättningsunderlag för efterlevandelivränta

88 kap. 14 § SFB

Om den avlidne fick livränta enligt 41–44 kap. med anledning av förlust av arbetsförmågan till följd av skadan, ska livränta efter honom eller henne grundas på hans eller hennes egen livränta.

Livränta efter någon annan avliden ska grundas på vad som enligt 41–44 kap. skulle ha utgjort livränta till honom eller henne vid förlust av arbetsförmågan, om sådan livränta skulle ha börjat lämnas vid tiden för dödsfallet.

Livränteunderlaget motsvarar den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst (SGI) enligt 25 och 26 kap. SFB vid den tidpunkt från vilken livränta första gången ska betalas (88 kap. 14 § SFB med hänvisning till 41 kap. 11 § SFB).

I vissa fall avviker beräkningen av ersättningsunderlaget från bestämmelserna om beräkning av SGI. Vid beräkningen av ersättningsunderlaget ska också andra skattepliktiga förmåner än pengar tas med. Med andra skattepliktiga

förmåner menas kostnadsersättning som inte undantas vid beräkning av skatteavdrag. Semesterlön och semesterersättning medräknas i ersättningsunderlaget utan de begränsningar som finns vid beräkning av SGI. Inkomst av skattepliktiga förmåner ska värderas på det sätt som är föreskrivet för beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt LIP (se 88 kap. 14 § SFB med hänvisning till 41 kap. 12 § SFB).

*Ersättning vid bestående nedsättning av arbetsförmågan –
grundläggande bestämmelser*

41 kap. 12 § SFB

När livränteunderlaget beräknas gäller följande avvikelser från bestämmelserna i 25 och 26 kap.:

1. Andra skattepliktiga förmåner än pengar ska beaktas och ska värderas på det sätt som är föreskrivet för beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt 59 kap. 35 §.
2. Med inkomst av anställning likställs kostnadsersättning som inte enligt 10 kap. 3 § 9 eller 10 skatteförfarandelagen (2011:1244) undantas vid beräkning av skatteavdrag.
3. Semesterlön och semesterersättning ska räknas med utan den begränsning som anges i 25 kap. 17 §.
4. Inkomst av sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 § ska medräknas.

Vid beräkning av livränteunderlaget får även beaktas ett löneavtal som har träffats efter den tidpunkt från vilken livränta första gången ska lämnas om avtalet omfattar denna tidpunkt.

Till och med den 31 december 2022 gällde att om dödsfallet inträffade den månad då den försäkrade skulle ha fyllt 65 år eller senast den månad som denne skulle ha fyllt 67 år, kan ett ersättningsunderlag endast beräknas om den försäkrade var sjukpenningförsäkrad enligt 25 kap. 3 § SFB (88 kap. 14 § SFB med hänvisning till 41 kap. 6 § SFB).

Från och med den 1 januari 2023 har gränsen i 88 kap. 14 § ändrats till den månad då den försäkrade *skulle ha fyllt 66 år* och från och med 2026 följer gränsen *riktåldern*. För mer information om åldersgränserna i pensionssystemet, se avsnitt 1.4.

I ersättningsunderlaget räknas även in – i den mån det är skäligt – pension, livränta eller annan ersättning som betalades till den försäkrade med anledning av tidigare arbetskada (88 kap. 15 § SFB).

Tidigare arbetsskadeersättning

88 kap. 15 § SFB

I den utsträckning det är skäligt ska till grund för beräkningen av livränta till efterlevande läggas även följande ersättningar som lämnades till den avlidne med anledning av tidigare arbetsskada eller skada som avses i 43 eller 44 kap.:

1. pension,
2. livränta, och
3. annan ersättning som har trätt i stället för arbetsinkomst.

9.1.1. Ersättningsunderlagets storlek kan begränsas

Det ersättningsunderlag på vilket efterlevandelivränta beräknas får inte överstiga ett belopp som motsvarar 7,5 gånger det prisbasbelopp som gällde vid den försäkrades död (88 kap. 16 § SFB).

Högsta ersättningsunderlag

88 kap. 16 § SFB

Efterlevandelivränta får inte grundas på högre belopp än som motsvarar 7,5 gånger prisbasbeloppet vid dödsfallet.

9.1.2. Avrundningsregel

När ersättningsunderlaget ska fastställas för en efterlevandelivränta avrundas inkomsten före skadan till närmast lägre hundratal (88 kap. 14 § SFB med hänvisning till 41 kap. 11 § SFB och 25 kap. 5 § SFB).

10. Samordning

Efterlevandelivränta ska i vissa situationer samordnas med andra förmåner.

Förmån	Samordnas med	Bestämmelse	Se avsnitt
Barnlivränta	Barnpension	88 kap. 18 § SFB	10.2.1
Barnlivränta	Efterlevandestöd	79 kap. 5 § SFB	10.2.3
Barnlivränta	Utländsk pension	88 kap. 19 § SFB	10.2.4
Omställningslivränta	Omställningspension	88 kap. 18 § SFB	10.3.1
Omställningslivränta	Utländsk pension	88 kap. 19 § SFB	10.3.3
Omställningslivränta	Änkelivränta	7 kap. 63 § SFBP	10.4
Änkelivränta	Omställningslivränta	7 kap. 63 § SFBP	10.4
Änkelivränta	Vid flera livräntor enligt LAF.	7 kap. 62 § SFBP	10.5.1
Änkelivränta	Utländsk pension	7 kap. 58 och 61 §§ SFBP	10.5.2
Änkelivränta	Efterlevandepension från och med 65 år.	7 kap. 58, 61, 64 och 65 §§ SFBP	10.5.3
Änkelivränta	Beaktande av s.k. decemberbelopp.	7 kap. 68 § SFBP	10.5.4
Änkelivränta	Änka född 1937 eller tidigare.	7 kap. 65 § andra stycket SFBP	10.5.5

10.1. Samordning med efterlevandepension

Efterlevandelivränta samordnas med efterlevandepension. En förutsättning för samordning är att inkomsterna täcker samma inkomstförlust (88 kap. 18 § SFB).

Samordning av efterlevandelivränta med efterlevandepension

88 kap. 18 § SFB

Efterlevandelivränta ska minskas om den efterlevande samtidigt har rätt till efterlevandepension med anledning av den inkomstförlust som föranlett livräntan.

Minskningen görs genom att efterlevandelivräntan betalas ut endast i den utsträckning som den överstiger efterlevandepensionen.

10.1.1. Samordning med utländsk förmån

För att förhindra att en försäkrad får ersättning från arbetsskadeförsäkringen och utländsk pension för samma inkomstbortfall, finns det i 88 kap. 19 § SFB en bestämmelse om att dessa förmåner i vissa fall ska samordnas.

Samordning av efterlevandelivränta med efterlevandepension

88 kap. 19 § SFB

Efterlevandelivräntan ska även minskas enligt 18 § i fråga om pension som enligt utländskt system för social trygghet lämnas med anledning av arbetsskadan eller sådan skada som avses i 43 eller 44 kap.

En samordning mellan livränta och utländsk pension innebär att livräntan minskas med den utländska pensionens belopp. För att veta vilket belopp som ska minska livräntan, måste det först bedömas om den utländska pensionen har beviljats på grund av den arbetsskada som medfört rätt till livräntan. Om den utländska pensionen har beviljats på grund av samma arbetsskada som medfört rätt till livräntan, blir samordningen alltid 100 procent. Det innebär att livräntan ska minskas med hela den utländska pensionens belopp.

Om den utländska pensionen har beviljats på grund av både arbetsskadan och en annan sjukdom måste det bedömas hur stor del av den utländska pensionen som beror på arbetsskadan. Om 50 procent av den utländska pensionen betalas ut på grund av arbetsskadan som medfört rätt till livräntan, blir samordningen 50 procent. Det innebär att livräntan ska minskas med 50 procent av den utländska pensionens belopp.

10.2. Samordning av barnlivränta

10.2.1. Samordning med barnpension

Betalas både barnpension och barnlivränta ut efter en avliden person, samordnas förmånerna genom att livräntan endast betalas ut i den mån den överstiger pensionen. En förutsättning för samordning är att båda förmånerna täcker samma inkomstförlust (88 kap. 18 § SFB).

Exempel

Ett barn uppbär barnlivränta med 100 000 kronor per år och barnpension med 40 000 kronor per år efter sin avlidne förälder. Samordningen medför att barnlivränta ska betalas ut med 60 000 kronor per år ($100\,000\text{ kr} - 40\,000\text{ kr} = 60\,000\text{ kr}$).

10.2.2. Samordning efter samma avliden

Det kan förekomma att ett barn har rätt till barnpension eller barnlivränta efter båda sina föräldrar. En förutsättning för att en samordning ska göras mellan barnpension och barnlivränta är att förmånerna täcker samma inkomstförlust. Det innebär att samordning endast kan göras om barnpensionen och barnlivräntan är beviljade efter samma förälder (88 kap. 18 § SFB och prop. 1999/2000:91 s. 232).

Exempel

Ett barn uppbär sedan en tid barnpension efter sin mamma. Beloppet som betalas är 30 000 kronor per år.

Efter en tid avlider barnets pappa till följd av en arbetsskada och barnet beviljas barnlivränta enligt arbetsskadeförsäkringen. Livräntans belopp före samordning är 60 000 kronor per år.

Barnet beviljas även barnpension efter pappan med 20 000 kronor per år.

Livräntan ska samordnas med den barnpension som betalas efter samme avlidne som livräntan (pappan).

Samordning av barnlivräntan med barnpension efter pappan:

Barnlivränta före samordning	60 000 kr per år
Barnpensionen minskar	– 20 000 kr per år
Barnlivränta efter samordning	40 000 kr per år

Barnet får 30 000 kronor per år i barnpension efter mamman. Efter pappan får barnet 20 000 kronor i barnpension och 40 000 kronor i barnlivränta per år.

10.2.3. Samordning med efterlevandestöd

Om ett efterlevande barn har barnlivränta ska denna livränta, efter avdrag för barnpension, också minska efterlevandestödet (79 kap. 5 § SFB).

För mer information om efterlevandestöd se vägledning 2010:4 Efterlevandepension och efterlevandestöd.

10.2.4. Utländsk pension

Efterlevandelivränta ska samordnas med efterlevandepension enligt utländskt system för social trygghet som betalas ut av samma anledning som livräntan (88 kap. 19 § SFB).

10.2.5. Ingen samordning om barnet endast har utländsk livränta

Om ett barn har både svensk och utländsk livränta kommer båda dessa förmåner påverka beräkningen av efterlevandestödet. Detta eftersom svensk barnlivränta ska samordnas med pension enligt utländskt system för social trygghet som betalas ut av samma anledning som livräntan (88 kap. 19 § SFB). Efter denna samordning ska den svenska barnlivräntan samordnas med efterlevandestödet (79 kap. 5 § SFB).

Om ett barn har utländsk men inte svensk livränta kommer efterlevandestödet inte samordnas med den utländska livräntan (79 kap. 5 och 6 §§ SFB, 3 kap. 3 § tredje stycket EPL och prop. 2001/02:84 s. 93). Orsaken till att efterlevandestöd inte ska minskas med utländsk livränta framgår av förarbetena. Att i varje enskilt fall pröva om en utländsk livränta ska anses vara likställd med svensk arbetsskadelivränta eller yrkesskadelivränta förefaller administrativt komplicerat. Det för individen mest fördelaktiga resultatet nås om utländsk livränta alltid likställs med

yrkesskadelivränta. Mot denna bakgrund ska livränta som betalas ut till barn enligt utländsk lagstiftning alltid likställas med yrkesskadelivränta till efterlevande vid beräkning av barnpension och efterlevandestöd till barn (se prop. 2001/02:84 s. 93).

10.2.6. Vid arbetskada och/eller dödsfall före 2003

Om barnlivränta beräknas och betalas ut med stöd av övergångsbestämmelser enligt SFBP och barnet också har barnpension så ska samordning mellan förmånerna göras enligt gällande regler i SFB.

10.3. Samordning av omställningslivränta

10.3.1. Samordning med omställningspension

Betalas både omställningspension och omställningslivränta ut efter en avliden person, samordnas förmånerna genom att livräntan endast betalas ut i den mån den överstiger pensionen. En förutsättning är att båda förmånerna täcker samma inkomstförlust (88 kap. 18 § SFB).

Exempel

En efterlevande make uppbär omställningslivränta med 100 000 kronor per år och omställningspension med 70 000 kronor per år. Samordningen medför att omställningslivräntan ska betalas ut med 30 000 kronor per år (100 000 kr – 70 000 kr).

10.3.2. Samordning efter samma avliden

Det kan förekomma att en person har rätt till efterlevandepension eller efterlevandelivränta efter mer än en avliden. En förutsättning för att en samordning ska göras mellan efterlevandepension och efterlevandelivränta är att förmånerna täcker samma inkomstförlust. Det innebär att samordning endast kan göras om efterlevandepensionen och efterlevandelivräntan är beviljad efter samma avlidna person (88 kap. 18 § SFB och prop. 1999/2000:91 s. 232).

10.3.3. Utländsk pension

Omställningslivränta ska samordnas med efterlevandepension enligt utländskt system för social trygghet som betalas ut av samma anledning som livräntan (88 kap. 19 § SFB).

10.3.4. Samordning vid dödsfall före 2003

Införandet av nu upphävda EPL har inneburit att särskilda regler gäller för utbetalning av livräntan från 1 januari 2003 för de personer som inte hade fyllt 65 år och som hade en efterlevandelivränta och en efterlevandepension för vuxna samordnad i december 2002. Det belopp som livräntan betalades ut med i december 2002 ska fortsätta att betalas ut så länge rätten finns till både efterlevandepension och efterlevandelivränta och den efterlevande inte fyllt 65 år (7 kap. 68 § SFBP).

Det i december 2002 framräknade livräntebeloppet ska varje år räknas om i förhållande till prisbasbeloppet (7 kap. 68 § SFBP).

Sker en omräkning av annat skäl så ska inte längre denna övergångsbestämmelse tillämpas. Då gäller samordningsreglerna enligt SFB (7 kap. 68 § SFBP).

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 68 § SFBP

Vid tillämpning av bestämmelserna i 88 kap. 18 och 19 §§ socialförsäkringsbalken ska efterlevandelivränta till en efterlevande make, som vid utgången av 2002 hade rätt till sådan livränta, betalas ut med lägst det belopp som den efterlevande vid tillämpning av 6 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003 hade rätt till i december 2002. Detta belopp ska anknytas till prisbasbeloppet för 2002 och räknas om vid förändring av detta. Ska livräntan omprövas av annan anledning ska dock de nya reglerna tillämpas. Om livräntan lämnas med stöd av 58–64 §§ ska dock 65 § tillämpas.

10.4. Samordning mellan omställningslivränta och änkelivränta

Änkelivränta och omställningspension samordnas fullt ut. Om en änka eller med änka likställd kvinna har rätt till såväl änkelivränta som omställningslivränta eller särskild efterlevandelivränta utbetalas endast omställningslivräntan eller den särskilda efterlevandelivräntan. Det innebär att änkelivräntan endast betalas ut i den mån den överstiger omställningspensionen (7 kap. 63 § SFBP).

Om änkelivräntan är större betalas den, vid sidan av omställningslivräntan eller den särskilda efterlevandelivräntan, med det belopp som den överstiger någon av dessa livräntor (7 kap. 63 § SFBP).

När rätten till omställningspension upphört, betalas änkelivränta ut till dess änkan uppnår åldern för grundpension. Då ska en samordning ske mellan änkelivräntan och ankans allmänna pension och eventuell änkepension.

För mer information om åldersgränser i pensionssystemet, se avsnitt 1.4.

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 63 § SFBP

Är någon för samma månad berättigad såväl till livränta såsom efterlevande enligt äldre bestämmelser som till omställningslivränta eller särskild efterlevandelivränta, lämnas endast den sistnämnda förmånen samt, om efterlevandelivräntan enligt äldre bestämmelser är större, sådan livränta i den mån den överstiger omställningslivräntan eller den särskilda efterlevandelivräntan.

10.5. Samordning av änkelivränta

10.5.1. Vid rätt till flera livräntor enligt LAF

Om en änka eller med änka jämställd kvinna för samma månad har rätt till flera livräntor enligt LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990 ska enligt övergångsbestämmelserna den största livräntan betalas. Om de är lika stora ska livräntan efter den sist avlidne mannen betalas (7 kap. 62 § SFBP med hänvisning till 10 kap. 4 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 1990).

10 kap. 4 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 1990

Är någon för samma månad berättigad till flera änkepensioner, utgives endast den största av dem eller, om de äro lika stora, pensionen efter den sist avlidne mannen.

Föreligger för samma månad rätt till två eller flera av förmånerna barnpension, förtidspension, änkepension eller hustrutillägg utgives endast en av förmånerna. Utgives i enlighet härmed änkepension eller hustrutillägg till någon som är berättigad till förtidspension skall vid tillämpning av 2 kap. 12 § och 3 kap. 3, 5 och 8 §§ anses som om den försäkrade kommit i åtnjutande av förtidspension.

10.5.2. Samordning med utländsk pension

Samordning ska också göras med pension som enligt utländskt system för social trygghet betalas ut med anledning av arbetsskadan (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 6 kap. 1 § LAF i dess lydelse före 1 januari 1990).

6 kap. 1 § första och fjärde stycket LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990

Är någon som har rätt till livränta enligt 4 eller 5 kap. samtidigt berättigad till folkpension eller tilläggspension i form av förtidspension eller familjepension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring med anledning av den inkomstförlust som har föranlett livräntan, utgår livräntan endast i den mån den överstiger pensionen.

[...]

[...]

Första stycket gäller även i fråga om pension som enligt utländskt system för social trygghet utgår med anledning av arbetsskadan.

10.5.3. Samordning mellan änkelivränta och efterlevandepension från 65 år

De livränteförmåner som ska samordnas från 65-års månaden är livränta till änka och livränta till med änka jämställd kvinna enligt LAF i dess lydelse före den 1 januari 1990 (7 kap. 64 och 65 §§ SFBP).

Samordningen innebär att änkelivräntan endast betalas ut i den mån den överstiger änkepensionen förutsatt att förmånerna täcker samma inkomstförlust. Änkelivränta kan dessutom endast betalas ut i den mån kvinnans garantipension till den allmänna pensionen och änkepension inte överstiger 65 procent av den tidigare beräknade livräntan (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP med hänvisning till 6 kap. 1 § LAF i dess lydelse före 1 januari 1990 och RÅ 1995 ref. 87).

6 kap. 1 § första och tredje stycket LAF i dess lydelse före 1 januari 1990

Är någon som har rätt till livränta enligt 4 eller 5 kap. samtidigt berättigad till folkpension eller tilläggspension i form av förtidspension eller familjepension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring med anledning av den inkomstförlust som har föranlett livräntan, utgår livräntan endast i den mån den överstiger pensionen.

Livränta enligt 5 kap. till änka eller kvinna som avses i 5 kap. 6 § utgår från och med den månad under vilken hon fyller 65 år endast i den mån hon ej har rätt till folkpension i form av ålderspension och tilläggspension i form av änkepension med belopp som motsvarar en livränta som är beräknad på 65 procent av livränteunderlaget enligt 5 kap. 2 §. Bestämmelserna i 4 kap. 4 § tredje stycket har därvid motsvarande tillämpning.

RegR prövade i ett mål frågan om samordning mellan allmänna pensionsförmåner och änkelivränta enligt LAF från den tidpunkt då änkan uppnått 65 års ålder. Målet gällde en kvinna som från och med 65-årsdagen inte ansågs ha rätt till änkelivränta enligt lagen om arbetsskadeförsäkring då hennes ålderspension översteg 65 procent av livräntebeloppet. RegR framhöll att det av lagtextens lydelse framgår att det belopp som angivna pensionsförmåner måste understiga för att änkelivränta skall utgå, inte är det belopp som motsvarar 65 procent av livränteunderlaget enligt 5 kap. 2 § utan det belopp som motsvarar en änkelivränta som är beräknad på det angivna beloppet, 65 procent av underlaget (RÅ 1995 ref. 87).

”Av lagtextens lydelse framgår att det belopp, som angivna pensionsförmåner måste understiga för att änkelivränta skall utgå, inte är det belopp som motsvarar 65 procent av livränteunderlaget enligt 5 kap. 2 § utan det som motsvarar en livränta som är beräknad på det angivna beloppet, 65 procent av underlaget. Livräntan är i förevarande fall en änkelivränta. Denna skall enligt 5 kap. 4 § beräknas till 45 procent av det angivna beloppet, dvs till (45 procent av 65 procent) = 29,25 procent av livränteunderlaget.”

För att det ska vara möjligt att samordna pension och änkelivränta, som enligt dessa äldre regler i 6 kap. 1 § LAF i dess lydelse före 1 januari 1990 ska göras från 65-årsdagen, har en anpassning gjorts från 1 januari 2003 avseende de pensionsförmåner som ska minska änkelivräntan. Folkpension i form av ålderspension ersätts med garantipension enligt 65–67 kap. SFB, och

tilläggs pension i form av änkepension ersätts med änkepension enligt 83 och 84 kap. SFB eller 7 kap. 20 och 21 §§ SFBP (7 kap. 65 § SFBP).

Beräkningen i första exemplet nedan visar hur samordning enligt 6 kap. 1 § LAF i dess lydelse före 1 januari 1990 gjordes före 1 januari 2003.

Beräkningen i andra exemplet nedan visar hur samordning enligt 6 kap. 1 § LAF i dess lydelse före 1 januari 1990 ska göras från den 1 januari 2003. I detta exempel har folkpension i form av ålderspension likställts med garantipension och tilläggs pension i form av änkepension likställts med änkepension.

Exempel

En försäkrad uppbär följande ersättningar:

Änkelivränta före samordning med pension 100 000 kronor per år.

Änkepension	
Folkpension	32 400 kr per år
Tilläggs pension	45 600 kr per år
Summa	78 000 kr per år

Efter samordning betalas livräntan ut med (100 000 kr – 78 000 kr) 22 000 kronor per år.

Den försäkrade fyller 65 år den 27 augusti 1998. Från och med augusti 1998 har hon rätt till följande pensionsförmåner:

Änkepension	
Tilläggs pension	45 600 kr per år

Ålderspension	
Folkpension	34 400 kr per år
Tilläggs pension	25 000 kr per år

Änkelivräntan räknas från och med augusti 1998 om till (100 000 kr x 65 %) 65 000 kronor per år.

Eftersom summan av folkpension i form av ålderspension och tilläggs pension i form av änkepension tillsammans är 80 000 kronor (34 400 kr + 45 600 kr) och därmed överstiger den nedräknade livräntan, betalas inte livränta ut till änkan fr.o.m. augusti 1998.

Exempel

Den försäkrade fyllde 65 år den 26 april 2003. Från och med april 2003 hade hon rätt till följande pensionsförmåner.

Änkepension p. 1	40 000 kr per år
------------------	------------------

Garantipension	14 000 kr per år
Tilläggs pension	40 000 kr per år
Inkomst pension	10 000 kr per år

Änkelivräntan räknas från och med april 2003 om till (110 000 kr x 65 %) 71 500 kronor per år.

Eftersom summan av garantipension i form av ålderspension och änkepension tillsammans är 54 000 kronor (14 000 kr + 40 000 kr) och därmed understiger den nedräknade livräntan, betalas överskjutande livränta ut till änkan från och med april 2003. Livränta betalas ut med (71 500 kr – 54 000 kr) 17 500 kronor.

Vid samordningen ska hänsyn tas till den änkepension som beräknas före det att samordning sker mellan änkepension och kvinnans egen tilläggs pension i form av ålderspension (7 kap. 64 § SFBP).

Om änkan har tidigt eller uppskjutet uttag av ålderspension ska samordning göras som om hel ålderspension hade börjat betalas ut vid 65 års ålder (7 kap. 58 och 61 §§ SFBP).

10.5.4. Samordning i december 2002 för de som då inte fyllt 65 år

Särskilda bestämmelser gäller för efterlevandelivränta till efterlevande make som vid utgången av år 2002 hade rätt till efterlevandepension och efterlevandelivränta och som då inte fyllt 65 år. Det innebär att efter år 2002 betalas efterlevandelivränta ut med det överskjutande belopp som räknats fram för december månad 2002, s.k. decemberbelopp. Utbetalning ska ske så länge rätten till båda förmånerna finns eller tills den försäkrade fyllt 65 år (7 kap. 68 § SFBP).

Anledningen till de särskilda reglerna är att ingen från januari 2003 skulle få ett sämre nettoutfall än vad de hade innan. Från och med inkomståret 2003 beskattas all efterlevandepension på samma sätt som förvärvsinkomster. Det innebär att det särskilda grundavdraget (SGA) försvann. Detta kompensades med en bruttohöjning av efterlevandepensionerna för vuxna efterlevande. Med de samordningsregler som då gällde innebär detta att efterlevande som även hade efterlevandelivränta i många fall inte fick någon överskjutande livränta eller åtminstone en lägre överskjutande livränta än vad de hade innan årsskiftet (prop. 1999/2000:91 s. 233).

Det framräknade beloppet räknas från och med år 2003 årligen om med förändringarna i prisbasbeloppet (7 kap. 68 § SFBP).

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 68 § SFBP

Vid tillämpning av bestämmelserna i 88 kap. 18 och 19 §§ socialförsäkringsbalken ska efterlevandelivränta till en efterlevande make, som vid utgången av 2002 hade rätt till sådan livränta, betalas ut med lägst det belopp som den efterlevande vid tillämpning av 6 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003 hade rätt till i december 2002. Detta belopp ska anknytas till prisbasbeloppet för 2002 och räknas om vid förändring av detta. Ska livräntan omprövas av annan anledning ska dock de nya reglerna tillämpas. Om livräntan lämnas med stöd av 58–64 §§ ska dock 65 § tillämpas.

Exempel

En kvinna har änkelivränta efter sin make med 100 000 kronor per år. Hon har även änkepension med 45 000 kronor per år. Dödsfallet inträffade i maj 2002.

Efter samordning med pension blir änkelivräntan 55 000 kronor per år (100 000 kr per år – 45 000 kr per år). Rätten till båda förmånerna kvarstår till och med maj 2003 då den försäkrade fyller 65 år. Förmånerna ska sedan räknas om från 65-årsdagen.

Det överskjutande beloppet i december räknas fram och detta betalas därefter ut fram till maj 2003.

Beräkning:

Årsbelopp för änkelivränta år 2002	55 000 kr per år (100 000 – 45 000 = 55 000)
Månadsbelopp att betala ut för perioden januari–maj 2003	4 583 kr per månad (55 000/12 = 4 583)

Vid omräkning av änkelivränta från 65-årsdagen, juni 2003, betalas inte längre det överskjutande beloppet ut då änkelivräntan ska räknas om på grund av att kvinnan fyller 65 år. Änkelivräntan indexeras genom omräkning av det särskilda talet och betalas ut i den mån den överstiger beloppet för änkepension och garantipension till allmän pension.

Om efterlevandelivräntan ska omprövas med stöd av 7 kap. 68 § SFBP eller omräknas av annan anledning än vid förändring i prisbasbeloppet ska bestämmelserna om samordning i 88 kap. 18 § SFB tillämpas. Detta innebär att efterlevandelivräntan betalas ut endast i den mån den överstiger pensionen. När efterlevandelivräntan omprövas eller omräknas och det överskjutande

beloppet faller bort, ska den efterlevandelivränta som betalas ut indexeras genom omräkning med det särskilda tal som föreskrivs i 41 kap. 21 § SFB (87 kap. 2 § SFB med hänvisning till 41 kap. SFB).

För den som uppbar änkelivränta enligt övergångsbestämmelserna ska livräntan omprövas och samordnas med folkpension i form av ålderspension och tilläggspension i form av änkepension när änkan fyller 65 år (7 kap. 65 § SFBP). För att en sådan omprövning ska kunna ske har ett tillägg gjorts i övergångsbestämmelserna som anger att en änkelivränta som ska omprövas med anledning av att änkan fyller 65 år ska beräknas enligt äldre bestämmelser sedan dessa anpassats till pensionsreglerna. Det innebär att när änkelivräntan vid 65 års ålder ska omprövas ska änkelivräntan samordnas med änkepension före samordning med intjänad allmän pension (7 kap. 64 § SFBP).

Övergångsbestämmelser efterlevandeförmåner vid arbetskada

7 kap. 64 § SFBP

Vid tillämpning av 6 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i dess lydelse före den 1 januari 1990 ska beträffande tilläggspension i form av änkepension hänsyn tas till änkepensionen före sådan samordning som avses i 84 kap. 12 och 13 §§ socialförsäkringsbalken.

Övergångsbestämmelser efterlevandeförmåner vid arbetskada

7 kap. 65 § första stycket SFBP

Vid tillämpning av 6 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i dess lydelse före den 1 januari 1990 ska med folkpension i form av ålderspension och tilläggspension i form av änkepension likställas garantipension enligt 65–67 kap. socialförsäkringsbalken respektive änkepension enligt 83 och 84 kap. balken eller denna lag.

10.5.5. Änka född 1937 eller tidigare som hade änkelivränta i december 2002

För kvinnor är födda 1937 eller tidigare och som uppbar änkelivränta i december 2002 gäller särskilda bestämmelser för samordning och utbetalning.

För kvinnor som senast i december 2002 fyllde 65 år, dvs. är födda 1937 eller tidigare gäller särskilda bestämmelser för utbetalning av änkelivränta från och med januari 2003 om de hade rätt till änkelivränta i december 2002. Dessa bestämmelser motsvarar bestämmelserna för de som inte fyllt 65 år och hade en efterlevandelivränta samordnad med efterlevandepension i december 2002. Bestämmelserna innebär att änkelivränta, efter samordning med pension, ska betalas ut med lägst det belopp som kvinnan hade rätt till i

december 2002. Detta belopp ska knytas till prisbasbeloppet och räknas om vid förändring av detta (7 kap. 65 § andra stycket SFBP).

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetskada

7 kap. 65 § andra stycket SFBP

Vid tillämpningen ska änkelivränta till en kvinna som är född 1937 eller tidigare och som vid utgången av 2002 hade rätt till sådan livränta betalas ut med lägst det belopp som hon hade rätt till i december 2002. Detta belopp ska anknytas till prisbasbeloppet för 2002 och räknas om vid förändring av detta.

10.6. Samordning av särskild efterlevandelivränta

Om en försäkrad för samma tid och för samma nedsättning av förvärvsmöjligheten har rätt till såväl särskild efterlevandelivränta som någon av nedan uppräknade förmåner ska den särskilda efterlevandelivräntan minskas med den andra förmånens belopp (7 kap. SFBP med hänvisning till 5 kap. 9 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 2003 och 8 kap. 12 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2003).

Minskning ska göras med

- sjuk- och aktivitetsersättning och garantiersättning till sjuk- och aktivitetsersättning
- dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa
- vuxenstudiebidrag
- timersättning vid vuxenutbildning för utvecklingsstörda (sär vux).

Om den efterlevande samtidigt har rätt till särskild efterlevandepension görs denna minskning i första hand på livräntan (5 kap. 9 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 2003).

Om efterlevande har rätt till både särskild efterlevandelivränta och särskild efterlevandepension så betalas särskild efterlevandelivränta, efter minskning med ovanstående förmåner, bara ut om den överstiger den särskilda efterlevandepensionen. Det är i sådana fall den överskjutande delen som betalas ut (7 kap. 63 § SFBP).

11. Årliga förändringar av efterlevandelivräntan

I detta kapitel beskrivs hur efterlevandelivräntor värdesäkras genom en årlig indexering.

Genom att indexera en ersättning anpassar man ersättningen till den ekonomiska utvecklingen över tid (prop. 2001/02:81 s. 65).

Indexeringsreglerna i 41 kap. 21 § SFB gäller även för efterlevandelivränta. Indexeringen görs med ett särskilt tal (87 kap. 2 § SFB).

Inledande bestämmelser om arbetsskadeförsäkring, statligt personskadeskydd och krigsskadeersättning

87 kap. 2 § SFB

I 39–42 kap. finns bestämmelser om ersättning från arbetsskadeförsäkringen till försäkrade förvärvsarbetande och vissa studerande vid arbetsskada. Dessa bestämmelser gäller också i tillämpliga delar i fråga om förmåner till efterlevande enligt detta kapitel och 88 kap.

Det som föreskrivs i första stycket gäller på motsvarande sätt i fråga om bestämmelserna om ersättning till efterlevande i form av personskadeersättning eller krigsskadeersättning i 43 respektive 44 kap.

För vissa livräntor till efterlevande gäller övergångsbestämmelser som innebär att indexering istället ska göras i förhållande till prisbasbeloppet (7 kap. 65 § andra stycket och 68 § SFBP).

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 65 § andra stycket SFBP

Vid tillämpningen ska änkelivränta till en kvinna som är född 1937 eller tidigare och som vid utgången av 2002 hade rätt till sådan livränta betalas ut med lägst det belopp som hon hade rätt till i december 2002. Detta belopp ska anknytas till prisbasbeloppet för 2002 och räknas om vid förändring av detta.

Övergångsbestämmelser till efterlevandeförmåner vid arbetsskada

7 kap. 68 § SFBP

Vid tillämpning av bestämmelserna i 88 kap. 18 och 19 §§ socialförsäkringsbalken ska efterlevandelivränta till en efterlevande make, som vid utgången av 2002 hade rätt till sådan livränta, betalas ut med lägst det belopp som den efterlevande vid tillämpning av 6 kap. 1 § i den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003 hade rätt till i december 2002. Detta belopp ska anknytas till prisbasbeloppet för 2002 och räknas om vid förändring av detta. Ska livräntan omprövas av annan anledning ska dock de nya reglerna tillämpas. Om livräntan lämnas med stöd av 58–64 §§ ska dock 65 § tillämpas.

11.1. Indexering med särskilt tal

Indexering av livränta innebär att livräntan värdesäkras, det vill säga att livräntan anpassas till den ekonomiska utvecklingen. Försäkringskassan fastställer varje år ett särskilt indexeringstal för det ändamålet. Talet finns i Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 2003:24) om särskilt indexeringstal för livränta.

Bestämmelsen att livräntan varje år ska indexeras genom att räknas om med ett särskilt tal infördes den 1 januari 2003. Indexering med det särskilda talet gjordes för första gången i januari 2004. Indexeringsmetoden innebär att livräntans årsbelopp före samordning räknas om med det särskilda tal som visar den årliga procentuella förändringen av halva den reala inkomstförändring som har beräknats för inkomstindex enligt 58 kap. 12 § SFB. Ett tillägg ska göras för den procentuella förändringen i det allmänna prisläget i juni månad två år före det år livräntan omräknas och det allmänna prisläget i juni månad året närmast före det året (87 kap. 2 § SFB med hänvisning till 41 kap. 21 § SFB).

Indexering av livränta

41 kap. 21 § första stycket SFB

En fastställd livränta ska för varje år räknas om med ledning av ett särskilt tal. Detta tal ska visa den årliga procentuella förändringen av halva den reala inkomstförändringen med tillägg för den procentuella förändringen i det allmänna prisläget i juni två år före det år livräntan omräknas och det allmänna prisläget i juni året närmast före det året. Den reala inkomstförändringen ska beräknas på det sätt som anges i 58 kap. 12 § med den ändringen att när inkomsterna beräknas ska den årliga förändringen i det allmänna prisläget under samma period, räknat från juni till juni, räknas bort.

Genom denna indexeringsmetod får de personer som har livränta vid tillväxt del av den allmänna standardutvecklingen, motsvarande hälften av den

genomsnittliga reala standardhöjningen för yrkesaktiva. Detta innebär även att livräntan kan minska reallt om reallönerna sjunker. Realinkomstsänkningar påverkar dock i begränsad omfattning de utbetalda ersättningarna eftersom omräkning sker med hälften av inkomstindexets reala förändring och hela inkomstindexets prisförändring vilket dämpar förändringar (prop. 2001/02:81 s. 66 och 67).

Efterlevandelivräntans årsbelopp före samordning med efterlevandepension, garantipension till allmän pension och/eller utländsk pensionsförmån ska årligen räknas om med hänsyn till det särskilda tal som föreskrivs i 41 kap. 21 § SFB. När livräntan räknats om med det särskilda talet, ska det livräntebelopp som fås räknas om nästkommande år.

Om beloppet för de sammanlagda livräntorna efter en avliden överstiger det belopp som utgör taket för indexeringen beräknas det belopp som motsvarar taket om nästkommande år (87 kap. 2 § SFB med hänvisning till 41 kap. 21 § SFB).

Uppkommer örestal vid beräkning av livräntan avrundas örestalet till närmaste krontal eller, om det slutar på 50 öre, till närmaste högre krontal (26 § FASP).

11.1.1. Beräkning av det särskilda talet

Det särskilda talet består av två delar, dels av ett tal som motsvarar halva den verkliga inkomstförändringen och dels av ett tal som motsvarar hela prisförändringen. Talet ska beräknas med fyra decimaler (27 § FASP). För utförligare redogörelse av beräkning av inkomstindex i 58 kap. 12 § SFB hänvisas till vägledning 2010:2 *Allmän pension till personer födda 1938 eller senare – Att ta ut pension*.

Följande exempel ger en förenklad bild av de beräkningar som leder fram till det särskilda talet i arbetskadeförsäkringen. Alla belopp och värden är fiktiva.

Exempel

Genomsnittsinkomsten som använts vid fastställande av inkomstindex enligt LIP ökar från 150 000 kr till 160 000 kr = 10 000 kr = 6,67 %.

Priserna stiger under samma period med 1,67 %

Hälften av den genomsnittliga årliga reala inkomstförändringen blir

$$(6,67 \% - 1,67 \%) = 5,00 \%$$

$$(5\% / 2) = 2,50 \%$$

Priserna under den senast kända perioden (juni två år före – juni ett år före) stiger med 1,25 %.

Tillägg för prisförändringen $(1,25 \% + 2,50 \%) = 3,75 \%$.

Livräntorna ska räknas upp med 3,75 % och omräkning görs med det särskilda talet 1,0375.

11.1.2. Hur indexeringen beräknas

En livräntefaktor beräknas för att erhålla livräntans årsbelopp för det år livräntan ska börja ges ut. Hur livränteprocenten fastställs beskrivs i kapitlen för barnlivränta, omställningslivränta och änkelivränta.

Formel för beräkning av livräntefaktor ser ut så här:

$$\frac{\text{Ersättningsunderlag} \times \text{livränteprocent}}{\text{prisbasbelopp vid tiden för dödsfallet}} = \text{livräntefaktor}$$

Livräntefaktorn beräknas med fem decimaler. Om den sjätte decimalen är fem eller högre ska den femte decimalen höjas. Livräntefaktorn multiplicerad med gällande års särskilda tal multiplicerad med prisbasbeloppet för det år då dödsfallet inträffade ger den indexerade livräntans årsbelopp. Om indexering ska göras för fler än ett år måste man multiplicera livräntefaktorn med det särskilda talet för alla dessa år.

Exempel

Ett dödsfall inträffar den 1 maj 2018. Ersättningsunderlaget är 220 000 kronor per år och livränteprocenten är 45. Prisbasbeloppet för 2018 är 45 500 kronor.

Beräkning av livräntefaktor:

$$\frac{220\,000 \times 45\%}{45\,500} = 2,17582$$

Indexering av livräntan i januari 2019 ger följande livränta:

Livräntefaktor	2,17582
Särskilt tal för 2019	1,0255
Indexerad livränta	101 525 kr per år

$$(2,17582 \times 45\,500 \times 1,0255 = 101\,525)$$

Indexering av livräntan fr o m januari 2020 ger följande livränta:

Livräntefaktor	2,17582
Särskilt tal för 2020	1,0275
Indexerad livränta	104 316 kr per år

$$(2,17582 \times 45\,500 \times 1,0275 \times 1,0255 = 104\,316)$$

För att komma fram till livräntebeloppet för år 2020 ska livräntefaktorn multipliceras med de särskilda talen för båda åren och prisbasbeloppet vid tiden för dödsfallet.

11.1.3. Tak för indexering vid omräkning med det särskilda talet

De sammanlagda livräntorna efter en avliden får genom indexering med det särskilda talet högst räknas om till ett belopp som utgör 7,5 gånger prisbasbeloppet för det år indexeringen gäller tak för indexeringen (87 kap. 2 § SFB med hänvisning till 41 kap. 21 § SFB).

Det innebär att om de sammanlagda efterlevandelivräntorna genom omräkning med det särskilda talet överstiger 7,5 prisbasbelopp ska livränta till respektive efterlevande sättas ned proportionellt så att de tillsammans motsvarar 7,5 gånger det för året fastställda prisbasbeloppet.

Indexering av livränta

41 kap. 21 § andra stycket SFB

Livräntan får räknas om till högst ett belopp som utgör samma andel av 7,5 gånger det för året fastställda prisbasbeloppet som den andel av livränteunderlaget som svarar mot nedsättningen av förvärvsförmågan enligt 8 §.

11.2. Indexering i förhållande till prisbasbeloppet

För vissa livräntor till efterlevande gäller övergångsbestämmelser som innebär att indexering istället ska göras i förhållande till prisbasbeloppet (7 kap. 65 § andra stycket och 68 § SFBP). Att värdesäkra livräntan på detta sätt innebär att livräntan knyts till prisbasbeloppet och följer dess förändringar.

Från januari 2003 höjdes de flesta efterlevandepensionerna bland annat för att kompensera för att det särskilda grundavdraget (SGA) togs bort. För att inte detta skulle missgynna de som uppbar livränta så infördes en bestämmelse om att efterlevandelivräntor som i december 2002 var samordnade med efterlevandepension ska utbetalas med ett särskilt belopp. Detta särskilda belopp ska knytas till prisbasbeloppet och räknas om vid förändringar av detta (7 kap. 68 § SFBP).

Exempel

Det överskjutande livräntebeloppet till efterlevande som ska betalas ut är 24 000 kronor per år. Beloppet betalas ut från och med maj 2019.

Prisbasbeloppet för 2019 är 46 500 kronor.

Prisbasbeloppet för 2020 är 47 300 kronor.

Det livräntebelopp som ska betalas ut från och med januari 2020 beräknas till:

$$(24\ 000 / 46\ 500) \times 47\ 300 = 24\ 412 \text{ kronor}$$

11.2.1. Indexering (värdesäkring) av retroaktivt beviljad livränta

Försäkringskassan fastställer ett ersättningsunderlag utifrån den avlidnes inkomster vid tiden för dödsfallet (88 kap. 14–16 §§ SFB). Efterlevandelivränta som beviljas retroaktivt och där retroaktivtiden sträcker

sig över ett eller flera årsskiften ska räknas om årligen med det särskilda talet. För år före 2004 ska den retroaktiva livräntan omräknas med den årliga förändringen av prisbasbeloppet enligt bestämmelserna i 6 kap. 2 § LAF i dess lydelse före 2003 (41 kap. 21 § SFB och prop. 2004/05:108 s. 26–29).

12. Bestämmelser om återbetalning, ändring, omprövning och överklagande

I detta kapitel beskrivs kortfattat bestämmelser om

- återbetalning av felaktigt eller för mycket utbetald efterlevandelivränta eller begravningsstöd
- avdrag på retroaktiv utbetalning efter beslut om återbetalning
- ändring, omprövning och överklagande av beslut.

Mer om återbetalningsskyldighet och eftergift finns att läsa i vägledning 2012:12 *Återkrav*.

12.1. Återbetalning av felaktigt eller för mycket utbetald ersättning

I detta avsnitt beskrivs kortfattat när den efterlevande är skyldig att betala tillbaka felaktigt eller för mycket utbetald efterlevandelivränta eller begravningsstöd.

Återbetalningsskyldighet kan enligt 108 kap. 2 och 3 § SFB uppkomma

- när den efterlevande eller den avlidne genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet har orsakat att efterlevandelivränta eller begravningshjälp har lämnats felaktigt eller med för högt belopp
- när efterlevandelivränta och begravningshjälp i annat fall har lämnats med felaktigt eller med för högt belopp och den som uppburit förmånen har insett eller skäligen borde ha insett detta.

I det första fallet, då den försäkrade har orsakat den felaktiga utbetalningen, är den efterlevande alltid återbetalningsskyldig. I det andra fallet är den efterlevande återbetalningsskyldig endast om hen *har insett* eller *skäligen borde ha insett* att hen fått felaktig ersättning.

Pensionsmyndigheten fattade under sommaren 2012 ett administrativt beslut (se VER 2012-218) att inga återkravsåtgärder ska vidtas vid felutbetalningar som understiger 2 000 kronor före skatteavdrag, såvida det inte finns särskilda skäl för detta. Beloppsgränsen ska tillämpas oavsett om det är Pensionsmyndigheten eller den enskilde som orsakat felutbetalningen. Detta innebär att när det felaktigt utbetalda beloppet understiger 2 000 kronor blir det sällan aktuellt för Pensionsmyndigheten att göra en återkravsprövning.

12.1.1. Återbetalningsskyldighet när den enskilde har orsakat den felaktiga utbetalningen

Återbetalningsskyldighet föreligger alltså i de fall då den efterlevande har orsakat en felutbetalning genom att ha lämnat oriktiga uppgifter eller brustit i sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet. Detta gäller oavsett om den efterlevande har förstått att de uppgifter som har lämnats var felaktiga och oberoende av vilken kännedom som hen hade om sin uppgifts- och anmälningsskyldighet (108 kap. 2 § och 110 kap. 46 § SFB).

Om den försäkrade är underårig eller har god man eller förvaltare enligt FB är det förmyndaren som är uppgiftsskyldig eller om det kan anses ingå i uppdraget för den gode mannen eller förvaltaren.

12.1.2. Återbetalningsskyldighet när felutbetalningen inte är orsakad av den enskilde

En enskild kan bli återbetalningsskyldig om ersättning har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som har fått ersättningen *har insett* eller *skäligen borde ha insett* detta.

Vid Pensionsmyndighetens bedömning av om den efterlevande skäligen bort inse att hen fått ersättning felaktigt tas bland annat hänsyn till den information som Pensionsmyndigheten har lämnat till den efterlevande till exempel i anslutning till ansökan eller beslut. Likaså kan de uppgifter som den efterlevande lämnar till Pensionsmyndigheten vara viktiga för att avgöra om hen skäligen bort inse en felaktig utbetalning.

12.1.3. Eftergift

När Pensionsmyndigheten har beslutat att en efterlevande är skyldig att betala tillbaka hela eller del av ersättningen som hen har fått obehörigen eller med för högt belopp, ska Pensionsmyndigheten på eget initiativ också pröva om återbetalningsskyldigheten kan efterges helt eller delvis (108 kap. 11 § SFB).

12.1.4. Netto- eller bruttobelopp vid återbetalning

Beslut om återbetalning av ersättning avser *bruttobelopp*.

När Pensionsmyndigheten beslutar om återbetalning som avser inkomstår 2019 eller senare meddelas Skatteverket per automatik. Det innebär att den enskildes inkomst korrigeras för den eller de månader som återkravet avser.

Om beslut om återbetalning avser inkomstår 2018 eller tidigare år har den enskilde möjlighet att begära att Skatteverket gör en omprövning av inkomstdeklarationen med Pensionsmyndighetens beslut om återbetalning som grund för begäran. Pensionsmyndigheten lämnar denna information i samband med beslutet om återbetalning.

12.1.5. Avdrag på retroaktiv utbetalning

När Pensionsmyndigheten har beslutat att en efterlevande är återbetalningsskyldig uppstår en statlig fordran. För att reglera denna fordran får myndigheten, i den utsträckning det är skäligt, göra avdrag på en ersättning som betalas ut till samma efterlevande. Detta gäller även efterlevandelivränta (108 kap. 22 § SFB).

Avdrag på ersättning

108 kap. 22 § första stycket SFB

Försäkringskassan får, i den utsträckning det är skäligt, göra avdrag på ersättning enligt denna balk om den ersättningsberättigade enligt beslut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten är återbetalningsskyldig för en ersättning som lämnats på grund av denna balk eller någon annan författning. Avdrag får även göras för upplupen ränta och avgifter. Avdrag får dock endast göras på ersättning som administreras av samma myndighet som fattat beslutet om återkrav.

12.1.6. Anmälningsskyldighet före 2011

I SFB finns en bestämmelse som anger att den som ansöker om, har rätt till eller annars får en förmån enligt SFB ska anmäla sådana ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen (110 kap. 46 § SFB).

Gällande efterlevandelivränta finns ingen motsvarande anmälningsskyldighet för tid före 2011.

För tiden mellan 2003 och SFB:s införande 2011 var den som uppbar *livränta* skyldig att anmäla arbete eller förbättrad arbetsförmåga. Denna anmälningsskyldighet kan inte anses omfatta den som uppbar efterlevandelivränta. Något annat stöd för att en person med efterlevandelivränta under denna tid skulle vara anmälningsskyldig och på denna grund återbetalningsskyldig finns inte.

Innan 2003 fanns ingen anmälningsskyldighet alls när det gällde livränta.

För tid före 2011 är det bara möjligt att besluta om återbetalning om mottagaren av efterlevandelivränta skäligen borde ha insett att rätt till förmånen inte förelåg.

12.2. Omprövning, överklagande och ändring

Bestämmelserna om omprövning, överklagande och ändring av ett beslut finns i 113 kap. SFB. Pensionsmyndighetens beslut i ett ärende rörande efterlevandelivränta och begravningshjälp kan omprövas, ändras eller överklagas med stöd av detta kapitel.

Om omprövningen eller överklagandet gäller huruvida dödfallet är orsakat av arbetsskada eller ersättningsunderlaget får Pensionsmyndigheten hämta in en ny bedömning från Försäkringskassans innan beslut kan fattas av Pensionsmyndigheten.

12.2.1. Ny prövning

Pensionsmyndigheten kan i vissa fall på eget initiativ (*ex officio*) ändra ett felaktigt beslut med stöd av bestämmelserna i SFB.

Ett beslut om efterlevandelivränta och begravningshjälp kan bli föremål för ändring med stöd av 113 kap. 3–6 §§ SFB. Om förutsättningarna i aktuella bestämmelser är uppfyllda kan Pensionsmyndigheten ändra ett beslut som har blivit felaktigt.

12.2.2. Omprövning på begäran av enskild

Omprövning av beslut betyder att Pensionsmyndigheten tar upp ett beslut som myndigheten har fattat tidigare för ett nytt ställningstagande. En omprövning innebär att Pensionsmyndigheten gör en ny fullständig prövning av sakfrågan. Endast beslut om försäkring som har fattats av en handläggare hos Pensionsmyndigheten kan omprövas.

Ett beslut ska omprövas om den som beslutet angår begär det. En begäran om omprövning ska vara skriftlig och ska ha kommit in inom två månader från den dag då den enskilde fick del av beslutet (113 kap. 7 och 19 §§ SFB).

12.2.3. Överklagande av beslut

Pensionsmyndighetens omprövningsbeslut får överklagas till domstol. Ett beslut får inte överklagas av en enskild innan beslutet har omprövats (113 kap. 10 § SFB). Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från den dag då den enskilde fick del av beslutet (113 kap. 20 § SFB).

Vid överklagande prövas Pensionsmyndighetens beslut av förvaltningsrätt. Förvaltningsrättsavgöranden kan överklagas till kammarrätt vars domar och beslut i sin tur kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen (HFD, f.d. Regeringsrätten, RegR) som är den högsta instansen i socialförsäkringsärenden.

www.pensionsmyndigheten.se